

N-142

Raymundo Gull.

De concepcione beatae mariae
Virginis.

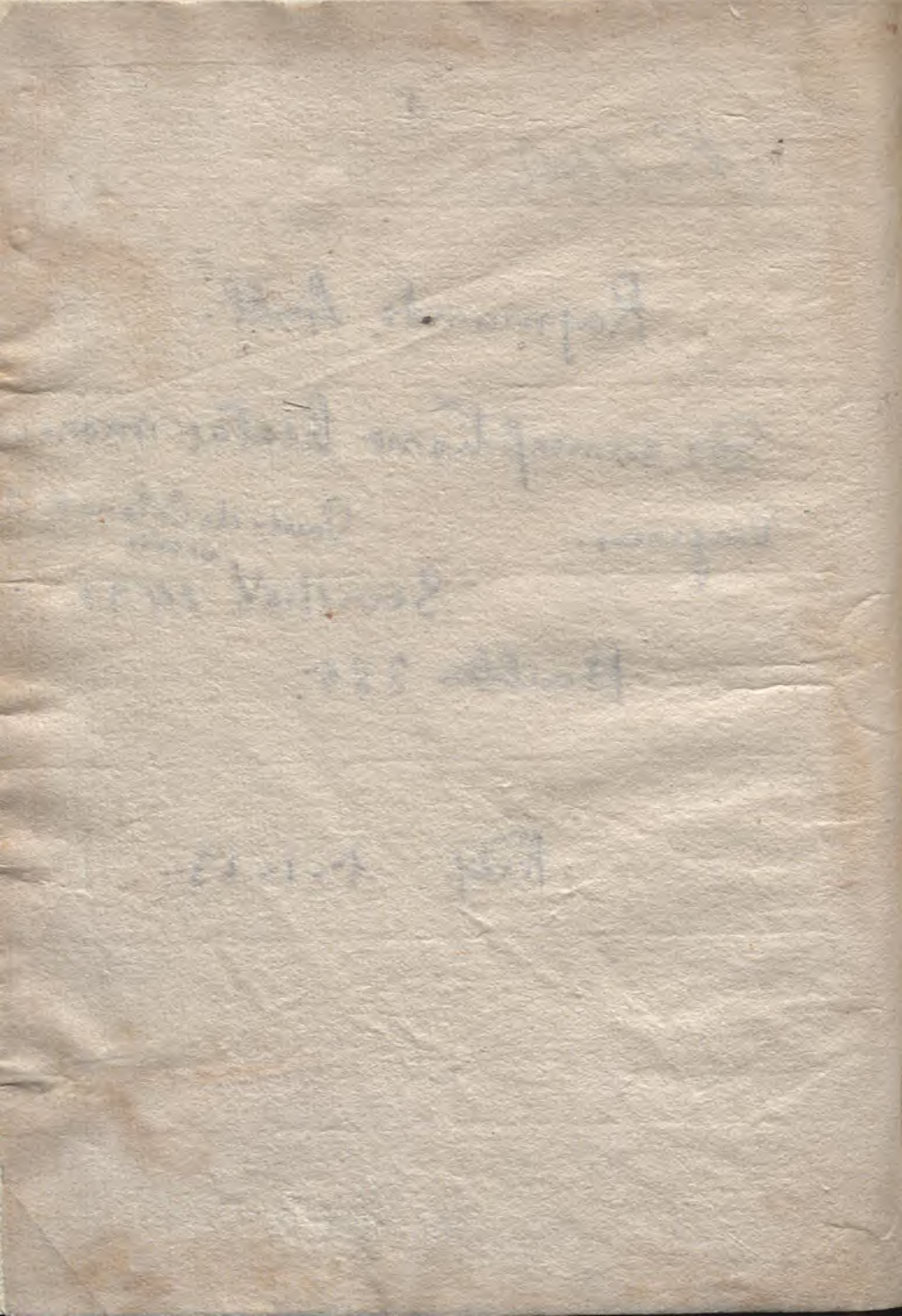
Santo de Colouca 3° dia

Sevillha, 1491

Haebler 385.

1824

5-1-23.

[Faint, illegible text, possibly a header or title area.]

[Faint, illegible text, possibly a main body of text.]

[Faint, illegible text, possibly a footer or concluding text.]

Supp - pag - 8.

C. 1, 11

4
Ine

160

Ihesu christe gloriose in
quo vniuersi creati nobilitas ac perfectio p̄sistit vnite. ⁊
vt laudibus ⁊ honore matris tue cōceptus valeat a tuis
fidelibus venerari: q̄ quidem pro tui sacratissima incarna
tione p̄ordinata extitit at̄eq̄ adam creaffes. placeat tibi be
nigne saluator illuminare indignū famulū tuū vt te aman
do ⁊ diligendo disputationē incipiat secularis ⁊ iacobite.

De prologo.

Ontigit q̄ sedens in choro fratrum predicatorum
Quinione septima mensis decembris. secula
ris quidam ⁊ pauper canonicus duz vesperos
Cōceptionis virginis marie fratres solēniter
celebrarent allocutus est cuidam iacobite scientifico sermo
nes amicabiliter cōsequentes. Venerande frater cū om̄es
simus concordēs fratres in x̄po: om̄esq; recepim⁹ equale
precii redemptionis generis humani ab vtero virginis
matris marie diuinitus incarnatū. Que quidē virgo om̄i
nibus peccatorib⁹ aduocatā se exhibet. refugiūq; om̄iū
sperantiū in eandē q̄ impetrans gratias benedictiones in
numeras: vt presentare nos possit cōcordiditer corā d̄no
ihesu x̄po: ⁊ sumat nos exutos a culpis nostris defectibus
⁊ miserijs: ⁊ cū sic se habeat istud ita. quare ergo nō cona
mur vt simus concordēs ad honores laudes reuerēcialq;
multimodas ipsi virgini exhibentes. nā non videt vt con
corditer respondeam⁹ de beneficijs q̄ quotidie ab ipsa vir
gine recipimus: in exhibendas receptantes laudes contra
rias veritati. Et propter inueteratā aduersitatē q̄ de suo
sanctissimo conceptu inter x̄pi fideles ambigit. Alij ipsam
in peccato originali fore cōceptā minime cōficientes seu
concedentes. Alij vero affirmantes cōtrariū in falsitatem
persistere est necesse. Dū iacobita vero ip̄sius secularis p̄

cepisset sermones secularem alloquitur in his verbis.
Loquela tua et dispositio faciei te fore oriundum ostendit
ac subiectum regis aragonum qui anno presenti in ciuita
te Valentie quartadecima matij inconsulte ductus super
huius quouis materiam nimis presumptuose videtur ob
errasse: ex eo quod sine ratione edidit et compulit omnes sibi
subiectos cuiuscunq; conditionis fuerint tenere et firmiter
confiteri virginem mariam sine peccato originali fuisse co
ceptam certificans te illud fore quod plurimum contra phas ec
clesie sacro sancte. Secularis vero audiens suum regem
sic enormiter blasphematum, commotus contra iacobitam
quem reuera percussisset nisi ad rumores peruenisset qui
dam canonista qui eis in sedendo fuerat conuicinus et oc
currrens seculari qui iacobitam fortiter opprimebat inquit
sermones sequentes. Viri scientifici attendite quoniam ex
rumoribus vestris officium diuinum quod plurimum pertur
batur. Nec hic vobis locus est contendere in sermonibus
dicat michi si placeat alter vestrum que occasio seu fortu
na ad passum istum vos adduxit. Tunc iacobita omniuz
q; contingerat inter ipsum et secularem materiam narra
uit et simplicem veritatem. Postquam vero canonista qui fue
rat in philosophia ac theologia mirabiliter eruditus per
ceperat intentiones qua motus fuerat secularis. Dixit ia
cobite: hoc sanctum fore procul dubio et honestum si uel
per conceptu virginali omnes christi fideles per aliquas
rationes necessarias ad veritatem reducere possent. cum
ex hac questione: tam antiqua tam magnum vertatur cer
tamen in ecclesia sancta dei. Et videtur mihi domine iaco
bita quod licet ego sim de opinione quod virgo maria sit conce
pta in peccato originali, tamen bene placeret quod vos et ego
de hac questione conferremus cum isto seculari. Nam talia
poterit nobis enarrare: quod confirmans nostrum propo

2
tum in rationibus seipsum confundet. Et verecundatus
amodo in suo proposito sistere perhorrescet. placuit qui-
dem iacobite hoc quod dixerat canonista. Et ambo interro-
gant secularem si sibi placeat de dicta questione ad inuicem
disputare. Respondit secularis quod multum affectabat et de
hoc quod plurimum erat letus. Secularis igitur suam dispu-
tationem diuidit in quinque partes. in quarum prima dispu-
tatur. vtrum peccatum originale sit substantia vel acci-
dens hominis. Et in secunda ponuntur quedam conditio-
nes. Et in tertia arguitur de possibili cum quibusdam me-
thasoris. Et in quarta de necessitate. Et in quinta et vlti-
ma ponuntur rationum solutides que per aduersam par-
tem fieri possunt cum correctione et emendatione ecclesie sa-
cro sancte.

De conditione canoniste.

Um secularis voluisset ad questionem proce-
dere opposuit se canonista dicens. iacobita et se-
cularis volo quod inter nos hec conditio sistant. vi-
delicet quod vnusquisque nostrum sola veritate at-
tenta in suis argumentis et solutionibus fidelis existat. ve-
rax. caritatiuus. et pacificus. Nam sub cauillantis subuer-
sione: aut sub argumentorum procellis subdole possit
veritas deperire si inter nos contentione aut insania vte-
remur. De quo possemus etiam ipsius virginis indigna-
tiones incurrere ac culpabiles facere nosmetipsos. Et vo-
lo etiam quod vt postquam auctoritatibus super concepitio-
ne virginis conuenire nequimus quod in nostro processu quan-
tum valebimus necessarijs rationibus disputemus. qua-
re supradicti tres viri scientifici conditionem canoniste p-
mittunt in disputatione firmiter retinere.

*bonu fundamentu
et patris catholice
fidei conceptione
virginis carissime
in sapientia: //*

De prima parte in qua disputatur utrum peccatum originale sit substantia vel accidens.

Inquit secularis si peccatus

originale foret substantia hominis oporteret ipsius peccatum originale fore creaturam: cum deus sit creator omnium substantiarum. sequeretur ergo deum creasse peccatum.

vel quod deus non creauerit omnem substantiam: et cum omnia ista sint impossibilia: sequitur peccatum originale fore accidens hominis. Secundo sic. si peccatum originale esset substantia hominis: sequeretur quod in baptismo ubi perditur peccatum originale perderetur aut diminueretur substantia hominis: nec tota substantia hominis esset christiana: nec homo post baptismum remaneret homo: sed hominis pars. Sed cum hoc sit impossibile: sequitur peccatum originale fore accidens hominis. Tertio sic: cum peccatum originale sit malum et dissimilitudo creature et omnis substantia sit bona: si peccatum originale esset substantia sequeretur ipsum peccatum esse bonum: et per consequens non culpabile. Et sequeretur substantiam suscipere contrarium. et cum hec sint impossibilia: sequitur peccatum originale esse accidens. Quarto si peccatum originale foret substantia hominis: in resurrectione non totus homo resurgeret: nec esset totus in patria: nec totus homo post baptismum uiueret in uia. sed cum hec sint impossibilia. stat peccatum originale esse accidens hominis. Quinto si peccatum originale esset substantia sequeretur christum non unisse totam naturam humanam: et per consequens christus non esset homo. cum pars non sit totum. et cum sit impossibile: sequitur peccatum originale esse accidens hominis. Sexto et ultimo. si peccatum originale esset substantia uiuente homine eius substantia per totum subiectum hominis esset diuisibilis. et cum hoc sit impossibile sequitur quod peccatum originale est accidens siue macula hominis: a primis parentibus deriuata per

3
pter transgressionē eorundem.

Questio inquit iacobita seculari in tuis verbis seu rationibus est conclusus peccatū originale esse accidens. sed cū accidens sit ens: et ens et bonū cōuertuntur; sequitur ergo peccatū originale fore bonum et per consequēs non culpabile. Quare secularis: videtur mihi quod non intelligas temetipsum.

Solutio.

Respondit secularis: verū est quod accidens est duplex: quoddam ē positiuū sicut albedo, nigredo, caliditas, frigiditas iusticia, prudentia, temperantia, fides, spes etc. Hec quidē accidentia entia realia existūt seu consistūt et de entitate persistūt creature. Aliud est accēs priuatiuū quod quē nihil est nec ponit aliqd in subiecto: nec sumit d̄ entitate creature sicut cecitas, surditas, iniuria, malicia etc. Adam enī iustus fuit creatus: et si perdidit propter peccatū iusticiā suā, iā propter hoc in hoc subiecto Adam nihil positus nec additum est immo priuatum: nam sicut cecitas nihil aliud est quā priuatio visus, sic iniuria et malicia in adam ex quo peccauit nihil aliud est quā priuatio iusticie et bonitatis. Et istud tale accidēs est peccatū originale quod est nihil: quare tuā questionem preponere fuit vanū.

Questio inquit canonista seculari: cū peccatū nihil sit quo modo potest esse occasio pene.

Solutio.

Respondit secularis. scias canonista quod in quantum homo venit de non esse post creationē remanet sibi habitus non effendi; quia vnū est dicere homo non fuit etiā ipsum deo non sustinente per seipsum deficeret. Ideoq; propter habitum non effendi habet inclinationem ad peccatū: vel ad peccandū quod est non esse. Sed quia peccatū est nihil nō

potest esse occasio pene nisi inquantū creatura est in causa
Iam difforsmans se creaturam: ⁊ fugiens a fine ad quem
deus de non esse ipsam creauit fugiente a fine conatur re
trocedere ad quod pri^o fuerat: quod est nō esse. quod qui
dem est impossibile. quoniam principia que posita sunt p
deum in creatione deficere non possunt. Et ideo creatura
euacuata sine occasione peccati occasionat se ad penam cō
tradicedo intentioni finali ad quas creata ē. Iam sicut ho
mo per suum inordinatum comedere ⁊ bibere sebricitan
do est deuiatus a fine caliditatis subiecti ⁊ occasionat se vt
agat cōtra seipm ⁊ cōtra ppriū subiectū in macerādo adu
rendo ⁊ desiccando. ita creatura per sua scelera edelictat
occasionat se ad penas durabiles tormentorū. Satis sus
contentus dixit canonista seculari transi vltra: quoniam de
hoc volumus a te petere plurima.

Secunda pars que est de conditionib⁹ ⁊ pmo

De prima conditione.

Ordinavit secularis suas condiciones dicens.
Prima conditio est hec: videlicet q̄ in cōceptu
virginis fuerunt quatuor cause prout in quo
libet subiecto substantiales consistunt. videlicet
efficiens. materialis. formalis. ⁊ finalis. Et primo efficiēs
sic probatur. Si efficiens causa nihil foret in subiecto con
ceptionis virginis sequeretur ipsum fore eternum aut se
ipsum principiāse. non primo modo. quoniam solus de⁹
est eternus. nec secundo modo: quoniam talis conceptus
fuisset ante q̄ esset ad principiandum seipsum: quod est cō
tradictio manifesta. ergo in subiecto conceptionis virgis
fuit causa efficiens. Quod in conceptu virginis sit causa
materialis sic probatur. quoniam alias subiectum virgi-

nis non haberet de quo effet: et sic non effet de natura hu-
mana nec contineretur sub eius spe: et in tali subiecto agēs
non haberet de quo ageret. et cum hoc sit impossibile. stat
verum in conceptu predicto causam materialem existere.
Quod in eodem conceptu sit causa formalis satis proba-
bile est ex constantia materie que sine forma nequit esse. Nam
talis conceptus siue forma obiectabile non foret sensibilis
intelligibilis nec etiam alicuius foret essentie speciei aut nu-
meri. quoniam forma dat esse rei et conseruat eam in esse.
Sequitur ergo in subiecto conceptionis virginis causam
formalem existere. Quod in prehabito conceptionis sub-
iecto sit finalis causa sic probat. quoniam alias non haberet pfe-
ctionē. cum pfectio magis se habeat ex parte finis quam ex par-
te principij. et si pfectio nihil effet ex parte finis. principium
non haberet appetitum ad finem. Preterea si talis conce-
ptus causam finalem non haberet ipsis parentibus agen-
tibus sine fine sequeretur in subiecto conceptionis esse mo-
tum infinitum aperte post. et per consequens locum. nec effet
terminus ad quem in tali subiecto existente motu sine fine
et quiete semper conciperetur: et nunquam esset concepta: talis
quidem conceptus esset vacuus sine et quiete. Et cum omnia
ista sint impossibilia: sequitur in subiecto conceptionis vir-
ginis causam finalem existere: que quidem est incarnatio fi-
lij dei: quoniam ad hoc fuit concepta ut deus de ipsa et in
ipsa incarnaretur. Dixit canonista seculari: posses tu pro-
bare per rationes quod incarnatio filij dei fuit finalis causa qua-
re virgo concepta est. Respondit secularis quod sic: et audi mo-
dicum si placet.

Quod incarnatio filij dei fuit causa finalis
quare virgo maria concepta est.

Primo sic . nulla mundi creatura concepta fuit vt de⁹ de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa . sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est . ergo vt deus incarnaretur fuit cōcepta virgo gloriosa . Stat ergo incarnationē filij dei fore causam finale quare virgo concepta est . Maior probatur quoniam alias oporteret dare aliam creaturaz vt deus de ipsa incarnatus existat : preter virginē gloriosam : q̄ falsuz est ⁊ inconueniens dicere . minor probatur in simbolo .

Secundo nulla mūdi creatura mota fuit ad cōceptū vt deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa . Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est . ergo vt de⁹ incarnaretur mota fuit ad conceptū virgo gloriosa . patet ergo q̄ incarnatio filij dei est causa finalis quare virgo concepta est . Maior probatur quoniam alias sequeretur q̄ alia creatura mota fuisset ad conceptū vt deus de ipsa incarnaretur preter virginem . q̄ est impossibile . clare liquet . minor probatur vt supra .

Tertio nulla mūdi creatura ordinata ⁊ attracta fuit ad cōceptum vt deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa . Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est . ergo vt de⁹ incarnaretur mota ⁊ attracta fuit ad conceptū virgo gloriosa . Stat ergo q̄ incarnatio filij dei fuit causa finalis q̄ re virgo concepta est . Maior probatur vt supra . minor similiter .

Quarto nulla mundi creatura disposita fuit ad conceptū vt conciperetur : q̄ deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa : sed ex virgine deus incarnatus est . ergo vt deus incarnaretur disposita fuit ad cōceptum q̄ conciperetur virgo gloriosa . ergo incarnatio filij dei fuit causa finalis : quare virgo concepta est . Maior ⁊ minor probantur vt

supra

Nulla mundi creatura recepit dignitatem, nobilitatem, bonitatem, virtutem et cetera quae conciperentur ut deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa. Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est. ergo ut deus incarnaretur recipit dignitatem nobilitatem et cetera quae conciperet virgo gloriosa. Patet ergo incarnationem filii dei fore causam finalem quare virgo concepta est. minor probatur ut supra. Nulla mundi creatura substantiata, actionata, passionata, relata, habituata, locata et cetera fuit in mundo quae conciperetur: ut deus de ipsa incarnaretur nisi virgo gloriosa. Sed ex virgine gloriosa deus incarnatus est. ergo ut deus incarnaretur substantiata, actionata, passionata, relata, habituata, locata et cetera fuit in mundo quae conciperetur virgo gloriosa. Patet ergo incarnationem filii dei fore causam finalem quare virgo concepta est. Maior et minor probantur ut supra. Non oportet quod amplius probet secularis inquit iacobita canoniste: quod incarnatio filii dei existat causa finalis quare virgo concepta est. cum ex dictis sacre scripture clareat et satis probari possit. Tunc ergo secularis cum suis conditionibus sic prosequitur.

De secunda conditione.

Secunda conditio est quod existentibus Joachim et Anna causa efficiente in subiecto conceptionis virginis: materialis causa fuit substantiata ab ipsis parentibus derivata in subiecto conceptionis de convenienti materia ac pertinenti cause finali: ut materia debitam formam reciperet: insuper a finali cau

sa: mediate agente naturali : vnde si talis concursus siue
conditio in subiecto conceptionis nihil foret . conceptus
virginis foret minus naturaliter operatus . Videmus
enim q̄ finalis causa ⁊ intentio nature nunq̄ deficiunt :
ad introducendam formam materie indiuiduorum: dum
tamen naturam dispositam ⁊ conuenientem materiam in
ueniat: ⁊ oportet agenti naturali aut morali ministrare se
cundum conditionem cause finalis materiam conuenien-
tem in quolibet subiecto . sicut in pipere qui tendit ad fi-
nem caloris cui natura ministrat materiam igneam : que
conueniens est calori . Et in viola cui natura ministrat ma-
teriam aqueam que conueniens est frigiditati . quoniam
viola tendit ad finem frigoris . Et in rubino cui natura
ministrat materiam elementorum conuenientem ⁊ nobi-
lem ad recipiendum formam ⁊ claritatē rubini ⁊ per alias
conuenientias minus nobiles natura se habet ad alios la-
pides sic de omnibus speciebus . ⁊ domicator qui mate-
riam conuenientem ministrat in domo ad habitandum re-
gi . ⁊ aliam minorem ministrat conuenientē ad habitandū
rustico . Conuenit ergo agenti tam naturali q̄ morali mi-
nistrare quantum potest materiam conuenientē in quoli-
bet subiecto secundum nobilitatem esse finalis: vt subie-
ctum sit dispositum constitutumq; ex debita proportione
causarum . Quis ergo domicator aut quis argentarius
poterit aut ausus fuerit operari regi domū : aut cibum
de materia sibi inconuenienti displicibili aut odiosa credo
q̄ nullus . quoniam ex hoc posset sequi deperditio finis:
aut destructio operis in subiecto Sicut in pregnante quo
quādo conceptus generatus de inconuenienti ⁊ indisposi-
ta materia fit abortiuum: ⁊ euacuatio finis in conceptu .
Casus etiam q̄ plures contingentes emergunt . ergo cuz

6
se habeat istud ita oportet prehabitam conditionem fore
veram in subiecto conceptionis virginis ne sit minus na-
turaliter operatum.

De tertia conditione.

Tertia conditio est: quod maior et superior perfe-
ctio, virtutis, potentatis, bonitatis, magnitu-
dinis, iusticie, amoris, veritatis, glorie nobili-
tatis, et dignitatis, in quolibet subiecto per cau-
sam finalem consistit in existentia et agentia quod per alias cau-
sas inferiores, quoniam si sic non esset principium non ha-
beret appetitum veniendi ad finem cum quolibet ens appe-
tat et diligit id per quod maius in perfectione consistat et
abhorreat id quod minus. Etiam si sic non esset efficiens
non moueret formam in materia ad causam finalem, et sic
deficiente appetitu principij ad finem carente perfectione
priuaretur medium motus inter principium et finem. Et
cum hoc sit impossibile stat ergo quod dictum est fore ve-
rum in subiecto conceptionis virginis continuamque influentia
descendente a causa finali et superiori in subiecto: resuen-
tibus causis inferioribus: et ascendentibus continue ad cau-
sam finalem per continuum motum et medium: per quod
influentia et resuentia causarum superiorum et inferiorum
continue fiat ne inter principium et finem sequatur vacui-
tas in natura. Et ita omnes cause concordanter agant in
subiecto conceptionis predictae. Quoniam alias predicta
continuatio in subiecto minime posset esse: nec subie-
ctum veniret in esse cum omnia que in esse veniunt per causarum
concordantiam: et per contrarietatem declinent se ad non esse.
Etiam quod in subiecto predicto alie alijs causis ad inuicem
disponentibus secundum actionem et passionem ut debi-

ta constitutio subiecti inter formas et materias foret. ita quod maior virtus iusticie. magnitudinis. potestatis. amoris. veritatis. glorie. nobilitatis. largitatis. et dignitatis. exaltat: attrahat et disponat seipsum et alias causas inferiores: sicut terra que naturaliter in opaco exaltatur ab aere: qui ratione diafanitatis dignitatem obtinens in cristallo sub eiusdem dignitate attracta eam fecit esse diaphanam. Et domificator siue agens qui disponit seipsum ad operandum et disponit materiam et formas in opere subiecti. et minor disponit se a maiori sicut materia que disponit se forme efficienti: et efficiens et alie cause inferiores se disponunt cause finali: tanquam nobiliori et perfectiori et superiori in virtute et cetera. quoniam si sic non esset nunquam forma introduceret in subiecto: nec effectus alicuius generationis sequeretur intendentibus que simul causis in subiecto per appetitum et instinctum ne propter remissionem cause finalis aut efficientis: finis vacuitas in subiecto naturali sequatur: aut forsitan de materia aliena contra formam debitam supponatur: aut extranea forma in materia subiecti deueniat contra appetitum cause finalis. Unde si talis concursus siue conditio in conceptu virginis nihil foret: esset minus naturaliter operatus: quod quidem est impossibile quare predicta conditio esse subiecto prehabito sapienti cuilibet declaratur.

De quarta conditione.

Quarta conditio habet hoc quod causa materialis formalis vel inferiores exaltetur recipiantque dignitatem in perfectione nobilitatis bonitatis: magnitudinis virtutis potestatis iusticie secundum maioritatem bonitatis. magnitudinis etc. Cause finalis et finis subiecti

7
quę attingūt sicut elemēta maiorē finē bonitatis. virtuti
magnitudinis et iusticie. habēt et attingūt et magis exaltan-
tur ad finē sensitivę quę ad finē vegetativę. et sic ad finē intel-
lectivę quę ad alias potētias et p̄ hominē magis exaltant quę
p̄ leonē rosam violā et. ac maiorē finē attingunt. maiorēq; nobilitatē
in rubino quę in alijs lapidib⁹. et ī pane quę in baculo.
Et sic d̄ domificatore: mā et forma attingēt maiorē finē
in palatio regis quę in palatio rustici. maiorēq; nobilitatē
in ecclia cōstitutēda quę ī alijs ac etiā orator magis exal-
tatur laudādo deū cōtēplando ei⁹ rationes. et maiorē finē
attingit ex eo quę stat in fine creationis: cū amōre p̄fectione:
et gloria et dulcore quę qñ pro cōmissis reatib⁹ veniā depre-
catur quę stat cū fletu et merore enumerādo suas miserias et
defectus. Concludit ergo de causa finali quę tanta est nobi-
litas. virtus. et potestas descendens ab ea cōtinuē in subie-
cto quōd totū creatū scōs suā essentia naturalē p̄pter hoc quę
est de nō esse. rediret in nō esse: nisi causa finalis p̄ suā istuē-
tiā ip̄m cōtinuē sustineret. sicut cibus quę est in manu ut bi-
batur. quę scōm finē nō potest cadere terram. s; in quantū est
ponderosus si dimitteretur: p̄ suā naturā posset cadere. et
cū se habeat ita. oportet cōditionē hanc et alias fore veras
in virginali cōceptu quoniā alias minus naturaliter et in
ordinate esset operatus.

De quinta conditione

Fit secularis quinta conditio est quę potestas et
virtus agendi in p̄fectione bonitatis. magnitu-
dinis. virtutis. iusticie. nobilitatis. amoris. ve-
ritatis. et glorie cū esse maiori cōveniat fortius et meli⁹ quę
cū minori: quā si sic nō esset de⁹ quę maior est: esset minus po-
tens in veritate et. ex eo quę habet esse maius quę creatura:
et eē fortius cōveniret cū minori quę cū maiori. et tūc quod
libet haberet appetitū ad minus ī bonitate p̄fectiōe quę ad

maius s; cū veritas sit q̄ minoritas fortius cōueniat cū nō esse q̄ cū esse sequerēt q̄ oīa entia appeterēt forti⁹ nō esse q̄ esse: ⁊ cū oīa ista sint impossibilia ergo claret hec cōditio vera in subiecto cōceptionis virginalis: videlz q̄ esse p̄fecto, potestas, ⁊ virtus agendi in bonitate magnitudine ⁊ cetera cum esse ⁊ maiozitate simul conueniat. Defectus vero ⁊ priuatio impossibilitasq; agendi cum minoritate concordet. Quandoq; secularis suas ordinasset conditiones iacobitam interrogauit: si contentabatur de eis: aut si fuerant satis rationabiles. Respondit iacobita q̄ conditiones fuerant satis probate ⁊ naturales. ⁊ hoc idē laudat canonista ⁊ q̄ placebat eis in disputatiōe prebabitur cōditiones habere.

De tertia parte huius libri videlicet de possibili. Et primo de prima metaphora.

Prima metaphora inq; secularis est ista. q̄ agētib; ethiopi⁹ in subiecto alicui⁹ cōceptionibus habentibusq; pulchrū ⁊ formosus obiectū vel causas desideratā ad eāq; se mouētibus ⁊ incenditibus fit translat⁹ substantie parentū in emissiōe spermatis deriuat⁹ in subiecto cōceptionis incisusq; ab oī macula ac parentū turpitudine denudat⁹ existēteq; eodez cōcepto induto hituatoq; formositate pulcritudine ac venustate cause finalis ⁊ obiecti desiderati ad quē siue ad qd p̄dicti ethiopes talē cōceptū ad inuicē cōuenērūt. ⁊ intēderunt nihilq; mōstruosus siue disforme in cōceptu eminetibus nihilq; turpe siue fetidū effundentibus omnē maculā sordem ac turpitudinē in se penitus scindentibus ac remittentibus p̄pter appetitū desideratū ad causas finalē de se ipsis producūt clarū pulchrū formosū purū nobileq; cōceptū.

8
Idem hinc claritate pulcritudine ac puritate cæ finis
obiecti siue intentionis desiderate exaltaturq; cõceptus in
nobilitate et cetera propter finalem inentionem habitam ad
obiectum desideratum ad quod predicti ethiopes intendunt in tali
conceptu. Unde cum hoc sic se habeat: quanto magis talis
virtus potestasq; sciendi atq; denudandi accidentia
macule peccati originalis atq; purus transitus substantie
parentum in virginali conceptionis subiecto concurrisse
necessario faciendum est maxime cum Joachim et Anna ha-
buerunt pro obiecto et causa finali in subiecto conceptio-
nis virginis, tam altam intentionem, tam altum obiectum,
tam altam causam finalem: videlicet filium dei ad quem virgi-
nem conceperunt ut de ipsa et in ipsa incarnaretur et diu-
inum habitaculum fieret. Quis ergo intellectus intellige-
re aut ratio poterit consentire quod ubi tantam sanctitatem: bo-
nitatem: iustitiam virtusq; in magnitudine perfectionis amo-
ris nobilitatis ac glorie obiectatur: quod de macula malicia
turpitudine et iniuria parentum in virginali conceptu po-
tuit pertransire: sed quia predicta possibilitas virtus siue
potestas transeundi: emittendiq; substantiam sine aucto-
ritate in minoribus agentibus reperitur in maioribus et
nobilioribus fortius immo perfectius constat esse et intel-
ligenti cuilibet se ostendit quoniam si talis denudatio siue
inceptio nihil esset in conceptu in quo deus causa finalis ex-
titit quod conceptionis ethioporum in subiecto virtus et po-
testas foret magis quam in subiecto conceptionis virginis etiam
sequeretur quod virtus, potestas, perfectio, nobilitas boni-
tatis et magnitudinis cum minoribus potius quam cum ma-
ioribus agentibus conueniret quod quidem contra con-
ditiones prebabitur est existens, aliaq; inconuenientia quam
plurima sequerentur. Concludit ergo satis hec metapho-
ra virginem sine peccato originali fuisse conceptam,

De secunda methaphora.

Aquit secularis, canonista et iacobita bene sci-
tis quod lumen et claritas est proprium ignis. Umbra
vero siue obscuritas est proprietas terre, vnde
cum cristallum sit de natura terre ex eo quod est siccum et frigidum quo-
modo substantia terre in generatione cristalli potuit pertran-
sire in subiecto cristalli sine umbra et obscuritate: in quo exi-
sit clara et lucens dimissis et incisis propriis accidentibus et na-
turalibus, ut perfectionem dignitatem quam possit habere in cri-
stallo, aliis accidentibus et proprietatibus est induta, hec me-
thaphora satis probat quod transitus substantie parentum in sub-
iecto conceptionis fuit possibilis sine macula et accideri pec-
cati originalis: et si sic non fieret maior virtus potestas per-
fectionis, nobilitatis, bonitatis, magnitudinis etc., potius
cum minoribus entibus quam cum maioribus et nobilioribus con-
uenirent, quod est impossibile et contra conditiones phisicas, plu-
rimaque alia inconuenientia sequerentur, quare virginem sine pec-
cato originali fuisse conceptam ex phisica methaphora declarat

De tertia methaphora.

Uo sunt melanconici claudi ac etiam contortos
agentes in subiecto, alicuius conceptionis in co-
stellatione iouis et veneris in regione sagittarij:
ac etiam in libra predictaque constellatione influente in predictis agen-
tibus dum concipiunt incidit malicia complexionis parentum ac de-
nudantur turpia accideria parentum nihilque in conceptu de
parentum complexione transeunte producitur diriuatque con-
ceptus sanguineus, alacer, gauisus, rectus, et pulcher, indutus
et vestitus, conditionatusque, nobilitate ac bonitate preha-
bite constellationis malicia parentum ac macula penitus seque-
stratus, vnde si corpora supra celestia que sunt creature mino-
raque in bonitate virtutis et habent tamen dominium potestates,
ac perfectionem in agentibus que mouentur in materia et forma

9
cōditionādi ipsos parētes siue agentes vt incidāt suā sub
stantiā a malicia cōplexiōis eorū : emittātq; substantiā pu
ram in conceptu ab eorū accidentib; denudatā atq; incisā
ipsuz conceptū induendo ⁊ cōditionando similitudinē ⁊ p
prietatē bonitatis . magnitudinis . nobilitatisq; cōplexiōis
constellationis p̄habite p appetitū quē habet eade; constella
tio ī regiōe subiecti cōceptiōis p̄dicte : ⁊ cū se habeat istud
ita quanto magis talis virtus sciendendi denudandiq; om
nem maculā iniuriāq; defectum ⁊ maliciā originalisq;
peccati in regione concept^o virginis fuit necesse : in quo q
dem influit fili^o dei p volūtate appetitūq; sanctitatis opis
sue in regione cōcept^o virginalis vt conciperet . qm̄ de ipsa
⁊ in ipsa voluit ⁊ desiderabat incarnari : ⁊ de ea carnē assu
mere voluit : q creator est maiorq; ī pfectiōe bonitatis . po
testatis . virtutis . nobilitatis . sanctitatis magnitudinis ⁊c . Et
si sic nō esset filiū dei derogaret in tñ sue largitati . pote
stati . virtuti nobilitati ⁊c . ordinate loquēdo q; sequet ipm̄
nō esse deū nec vnq; fuisse cōcept^o : nec erit ita male ordi
natus cōtra naturā sicut cōcept^o virginalis existēte fortio
re nobiliozeq; p̄habita cōstellatiōe in bonitatis virtutis
perfectiōis ⁊c . in regione concept^o melancholicorū q̄ fili^o
dei p influentiā sue sanctitatis potestatis virtutis nobilitat;
perfectiōis ⁊c . in regione cōceptiōis matris : in q̄ ipse cau
sa finalis extitit . Sed cū p̄dicta incōueniētia impossibilia de
monstrent turpia ridiculosa ac p̄habitis cōditionib; aduer
santia . sequit ergo p hāc metaphorā sine peccato origina
li virginē fuisse cōceptā . Quarto inquit canonista secula
ri semp in opinione p̄sisti ac etiā suz . Quod ī cōceptu vir
ginis nō fuit cōtractū peccatū originale in coitu vel emissio
ne spermatis : sed in infusione aīe cū corpore . ideoq; cōtra
meā opinionē videtur q; tua metaphora nō cōcludat . So
lutio respondit secularis secundū cursū naturalē quāto

principij ad finē maior est appropinquatio tanto inter p̄ncipiū ⁊ finē oritur mediū maioris cōcordantie in potestate virtute ⁊ cetera. ⁊ tāto maior influentia descendit a causa finali in ope subiecti: ⁊ tanto maior multiplicatio appetit⁹ ipsius finis in medio ad ipsū principijū derivat. Unde si in subiecto cōceptionis virginis petri originale foret contractū in infusione aīe in corpe, sequeretur filiū dei q̄ causa finalis contrahere ipsū peccatū in maiori cōcordantia potestatis p̄fectionis appetit⁹ ⁊ volūtatis cū maioreq; influentia p̄pinquante opis in subiecto q̄ si in coitu cōceptionis contractū fuisset q̄ possibile negt esse. Et etiā sequeretur q̄ quāto p̄ncipia magis p̄pinq̄ret cause finali tāto existerēt cū medio cū maiori defectu. Et sequeretur etiā q̄ causa finalis minor existeret in virtute ⁊ potestate habēs viciata p̄pe se q̄ si ab eodē elongata fuissent ⁊ q̄ virtus p̄ncipij in coitu cōceptionis foret maioris p̄fectionis q̄ virtus p̄ncipij mediij cum fine. Et etiam existēte medio sine virtute in maiori defectu contra naturam cessaret appetit⁹ p̄ncipij ad ipsū finem. videas ergo canonista: quia si peccatū originale contraheretur in infusione anime cum corpore in virginali subiecto, aperire non audeo alia inconuenientia que sequi possent. Et in hoc iacobita dixit canoniste inutiliter proposita est tua questio dimitte ergo secularem ⁊ transeat vltra.

De quarta metaphora.

Exiit secularis iacobite: pastor labam. Gen. 30 ca. posuit in canalibus aquarū virgas platani ⁊ populeas diuersorūq; colorū exorticas. ⁊ adducto grege accensoq; ad coitū obiectando ac intuendo predictas virgas fuit ibi tanta potestas virtutis ⁊ perfectionis q̄ virtus obiecti inflixit suam conditionem colorēq; in subiecto cōceptionis gregis existentib⁹.

10
et remanentibus conceptiois indutis conditione et diuersitate coloris obiecti ad quod arietes et oues intuebantur dum concipiebant. Et cum se habeat istud ita: quanto magis talis virtus siue potestas fuit in subiecto conceptionis virginis ratione maioritatis perfectionis in sanctitate. virtute potestatisque. iusticie. bonitatis. magnitudinis. amoris et glorie filij dei qui fuit obiectum et causa finalis ac intentio in qua ioseph et anna obiectabant intuebantur et intendebant dum virginem concipiebant ut de ipsa incarnaretur existentesque in amore filij dei inflammati et accensi intuitu virginalis conceptus quonia ad hoc fuit concepta virgo gloriosa ut deus de ipsa incarnaretur. oportet ergo conceptui virginis fore conditionatum obiecti conditione ad quod dum concipiebatur parentes sui obiectabant in coitu conceptionis cum omnis perfectio virtus nobilitas et potestas in bonitate magnitudine. iusticia. amoris. dignitatis et glorie conueniat potius operi creatoris quam creature: ac etiam potius conueniat cum entibus maioribus spiritualibus et corporalibus simul quam cum corporalibus tantum. hec metaphora satis concludit virginem sine peccato originali fuisse conceptam. Tunc iacobite inquit canonista: satis detinuimus secularem nec expedit amplius arguere metaphorice. Tempus est quod transeat ad partem necessitatis: et sic accedat ad eam et videbimus quid narrabit.

De quarta parte libri que est de necessitate. Prima ratio.

Ex mandato ipsius canoniste et iacobite inquit secularis: quia causa finalis siue intentio agentis attrahit et mouet ad seipsam omnes causas subiecti sicut intentio quam habet ignis in rubino attrahit aquam et terram ad lucibilitatem suam. Sed filius dei fuit causa finalis ac intentio que iochim et anna virginem conceperunt ergo

Joachim & anna fuerunt moti pariter & attracti in virginali cōceptu p̄ filiū dei. maior iā patet sicut etiā bitare qđ attrahit domificatorē materiā & formā. minor pbata est in cōditionib⁹. vnde si virgo cōcepta fuisset in peccato originali oporteret filiū dei fore causas peccati illi⁹ cōceptiōis: qm̄ iochim & anna p̄ eū ad talē cōceptū fuerūt moti pariter & attracti: sequerēt deus fore causas peccati. & q̄ plurima alia incōueniētia cōtra cōditiones p̄habitas sequerentur: quare virginē sine peccato originali fuisse conceptam ex p̄habito argumento est necesse.

Secunda ratio.

Et motū virtutē potestate ac influētiā q̄ a causa finali deriuat̄ ceterae cause subiecti ad habitū & conditionē cause finalis disponunt̄ ad inuicē parent & mouēt̄ in ope subiecti: nā per virtutē & influētiā descendētes a sole mouent̄ ac disponunt̄ in auro aqua & terra ad lucibilitatē solis causa finali influēte de sua nobilitate existēte superiori. & in maiori virtutis pt̄ris rē. Vnde si virgo concepta fuisset in peccato originali sequeretur qđ influētia q̄ descendebat a filio dei sicut a causa finali de sui sanctitate. iusticie. virtutis. bonitatis. voluntatis rē. in conceptione p̄habita ac in operis parentib⁹ qđ virginē cōciperēt vt de ipsa incarnaret̄ nihil opata fuisset p̄ualēte in potestate malicia parētū in subiecto cōceptiōis p̄ potestate. sc̄titate. iusticie. potestatis virtutis filij dei. Et tūc seq̄ret̄ qđ qđ p̄ potestate & virtutē rationalit̄ ē sup̄: irrationabiliter eēt inferi⁹ si cōcepta fuisset in pctō originali: qđ qđem impossibile se ostendit: & cōtra cōditiones p̄habitas se haberent: nā etiā habita cā finali & superiori dominū in potestate virtute rē. sup̄ alias causas inferiores talis cōceptus in peccato originali foret cōtra formā mādātī. qm̄ deus nullā habet maliciā ad mādādū. & p̄ cōsequēs fuisset

deo odibilis abhominabilis q̄ ip̄m cōceptū: amādo diligēdo
do ⁊ volendo vt cōciperetur ad incarnationē suā q̄ est cōtra
dictio manifesta. quare necessario sequitur virginē sine pec-
cato originali fuisse conceptam.

Tertia ratio.

Alter mouēs ⁊ motū attrahens ⁊ attractū me-
dia ⁊ necessaria est dispositio: qm̄ alias non se-
q̄retur finis opis in subiecto. vnde si v̄go con-
cepta est in peccato originali necessaria fuit dispositio dei
filij mouentis: cū ioachim ⁊ anna motis ad cōtrahendum
illud peccatū in subiecto conceptionis virginis ad hoc vt
opus causarū in subiecto fieret: ⁊ si sic est de^o se disposuit
⁊ disponit alias causas ad peccandum q̄ est impossibile ⁊
cōditionib⁹ p̄habitis est aduersans necessario. patet ergo
virginē sine peccato originali fuisse conceptam.

Quarta ratio.

Biectū mouet potētia vt cursus naturalis de-
poscit: sicut visibile quo mouet visū ad viden-
dū. ⁊ aures mouentur ad sonū audiendū. S; cū
cū filius dei sit obiectū ⁊ causa finalis ad qd̄ siue ad quas
ioachim ⁊ anna intendebant dū virginē cōcipiebant. ⁊ si
virgo cōcepta est in peccato originali necessario sequitur
q̄ ad tale peccatū fuerūt moti ioachim ⁊ anna per filium
dei ⁊ cū hoc sit impossibile: sequitur virginē necessario sine
peccato originali fuisse conceptam.

Quinta ratio.

Filius dei q̄ est ex infinita pt̄ate virtute. insti-
cia. in sanctitate. bonitate. nobilitate. magnitu-
dinis ⁊c. existēs causa finalis ⁊ obiectū ī subie-
cto cōceptiois virginis nō exaltass; ioachim ⁊ annā in bo-
nitate virtutis ⁊ sanctitatis in cōceptu v̄ginali: seq̄ret filii
dei fore defectuosū viliorē minorē in v̄tute bonitatis quā

finalis causa ethiopotū qđ impossibile cōstitit. nā pulchritudo obiecti siue intentionis finalis ethiopotū cōditionat ⁊ exaltat: cōceptū in pulchritudine pductū ab ipis ethiopotibus. quanto magis fili⁹ dei ratione maioris pfectiōis in subiecto cōceptiōis virginis hoc facere necessario tenet: ⁊ si sic nō esset magna incōuenientia sequerent̄ qđ plurimū cōtra cōditiones p̄habitas: quare necessario relinquitur virginē sine peccato originali fuisse conceptam.

Sexta ratio.

Eius maior est in dando qđ creatura in recipiēdo: s; ioachim ⁊ anna disponentib⁹ se in subiecto virginalis cōceptionis ad recipiēdū formā a filio dei deriuatā tāqđ de finali cāvt̄ introducerēt eā ī materiā cōceptiōis p̄dicte d̄ sua sc̄titate. ⁊ virtute. iusticia. p̄fectione. nobilitate. bōitate. magnitudine. amore. ⁊ gl̄ia. qm̄ fili⁹ dei tales formas dat ⁊ influit cū nullā habeat maliciā ⁊ si hoc eis tradere denegass; defectuosus foret in sua largitate: anar⁹ ⁊ ociosus eēt qz magis disposita ess; creatura ad recipiēdū sc̄titate virtutē iusticiā ⁊c. qđ de⁹ poss; dare. Et cū hoc sit impossibile ⁊ cōditōib⁹ p̄habitis aduersans sequitur necessario virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

Septima ratio.

Ioachim ⁊ anna nō disponentes se in subiecto cōceptiōis v̄gis ad recipiēdū sc̄titate. iusticiā ⁊ virtutē. nobilitatē. bonitatē ⁊c. deriuata a cā finali ī subiecto cōceptiōis. p̄dicte fuerūt deo odibiles ⁊ cōtra bēntes pctm̄ ī cōceptu virginali: misrarūt in subiecto cōceptiōis ipi cause finali. videlz filio dei de materia incōueniētī odiosa. ac displicibili. qđ cōtra cōditōes p̄bitas ē ex̄ns p cōsequēs cōceperūt in ira dei. ⁊ eēt op⁹ in subiecto cōceptiōis in malicia pcti original̄ snēte filio dei cā final̄ subiecti sue

12
odibilitatē. ⁊ malicie. pcti. ⁊ cū istud sit impossibile ⁊ p̄dictis
conditionib⁹ aduersetur. sequitur necessario virginē sine
peccato originali fuisse conceptam.

Octaua ratio.

Acobita inquit secularis: quelibet potētia mo-
uet se secundum conditionem obiecti sicut po-
tentia gustatiua que aliter mouetur ⁊ conditio-
natur in dulci aliter q̄ in amaro. Et elemētati-
ua que aliter conditionatur cum vegetabili aliter q̄ cū sen-
sibili. ⁊ intellect⁹ q̄ aliter cōditionatur quōd p̄ obiecto ⁊ fi-
nali cā recipit virtutes aliterq; ad vicia. ⁊ aliter ad magnū
intelligere: aliter ad parū. Sicut intellect⁹ q̄ magis nobi-
lis in cōditōe persistit intelligēdo deū q̄ qñ intelligit crea-
turā. patet ergo q̄ oēs potentie siue forme exaltant cōdi-
tionantq; iuxta nobilitatē finis obiecti Unde si iochim ⁊
anna habentes p̄ obiecto ⁊ causa finali in cōceptu virgī-
li filii dei ⁊ eius incarnationē ad quas virginē conceperūt
pro obiecto ⁊ causa finali habuerūt perfectam virtutem:
perfectam iusticiamq; .potestatē. nobilitatem. magnitudi-
nis. amoris. sapientie. veritatis. ⁊ glorie. ⁊ si voluerūt se
cōditionare seu recipere veras cōditiones obiecti ⁊ cause
finalis. sequitur in subiecto conceptionis peruersio potē-
tiarum siue agentiu; intelligentiu; obiectantiumq; .ma-
liciam: vbi bonitas consistit ⁊ e conuerso odium sub amo-
re parū in magno: defectus in perfectione: vilitatem in
nobilitate: ac iniuria vbi iusticia consistit. Sicut diabolus
qui iuste damnatus est ⁊ obiectat se iniuste damnatus. Et
ebrius qui habet visum peruersum obiectat album sub
rubeo: ⁊ calidum in frigido comprehendit. Et infirmus
qui propter peruersionem gustus dulcedinem pomi attin-
git in amaritudinem. Unde si sic est: oportet Iochim ⁊
Annam peruersos fore: ⁊ penitus irregulatos virgi-

malī conceptu qui sanctitate iusticie bonitatis perfectionē
filij dei intelligētes obiectātesq; cōtemplauerūt sub specie
malicie iniurie. odij. vicij. ⁊ defect^o pcti originalis. quātā
iniuriā: quātāq; offēsas in cōceptu virgīs suo comiserūt
creatori: habētesq; ipsuz p causa finali in malicia cōtracta
in subiecto cōceptiōis filie sue. effectiq; proculdubio fo-
rent sicut iudas q sub specie amoris odibilitatis osculū ex-
hibuit creatori ⁊ pdidit xpm dñm. Sicut isti eorū nepotē
⁊ sicut filij disidentie blasphematores irā dei incurrisent:
si in scititate ⁊ amore dei comissent peccatū origiale. ⁊ cū
oīa ista mala falsa absurdaq; ab oīb⁹ videāf: sequitur ergo
virginē sine peccato originali fuisse cōceptā. **Questio** inq;
iacobita: si ioachi ⁊ anna in coitu cōceptiōis habuerūt de-
lectatiōes corpales. **Solutio.** Rñdit secularis q null^o cō-
cept^o fuit ex cōcubitu maris ⁊ femie q in tantā delectatio-
nē fuerit etiam appetit^o sicut cōcept^o virginalis. **Questio**
dixit canonista: si carnis delectatio fuit in cōceptu virginali
opz q fuisse tale cōceptū ī originali pctō qd qdē tue lētēdi
cōtradicit. **Solutio** rñdit secular⁹. de^o hoīez creauit vt co-
gnosceret ⁊ amaret etiā vt mediāte hoīe in maiori amore
⁊ cognitione mūdum sibi vniret. idcirco de^o hoīez creauit
in adam ⁊ euā ad finē vnionis ac bñissime īcarnatiōis sue.
apparet ergo inculēter adā ⁊ euā creatos fore ad finalem
intētionē incarnationē filij ac etiā totā lineā generatiōis hu-
mane. q quidē finis fuit ex parte creaturariū depdit^o p cul-
pam pmi parētis. Et postmodū oēs q ex cōcubitu maris
⁊ mulieris cōcipiebant erāt in malicia ⁊ ira dei. **Sciās** q
canonista q: sicut creatio q filio dei ī natura humana pmo
opata fuit p suā bonitatē magnitudinē v̄tutē ⁊ iusticiā ⁊c
In pncipio ade ⁊ eue p qd peccatū intrauit in mūdū. Si-
cut creatio q idem filius dei existit in virgine maria pncipi-
pijs operata est per suaz bonitatē virtutē iusticiā ⁊ cetera

13
et tanq̄ finalis causa in cōceptu p̄dicto q̄ est p̄ncipiū virgi
nis. qm̄ si hoc nō esset fuisset maior hō in suis p̄ncipijs
adam et eua p̄ creationē tm̄ q̄ virgo p̄ creationē et recrea
tionē: et opationē causē finalis. Cōsiderētq; maiores adas
et eua per finē creationis q̄ virgo mater dei: quod possi
bile nequit esse. foretq; maius in virtute opus creatōis
in p̄ncipio hominis et mulieris q̄ opus recreationis
q̄ possibile nequit esse. Præterea. volo te scire canonista
q̄ existēte humanitate vna natura cōmunis omniū homi
nū cui⁹ p̄ncipia sunt in adā: finis vero cōsistit in incarnatio
ne filij dei. qm̄ incarnatio filij dei cōsistit finis vniuersi crea
ti: vt in sequētib⁹ demonstrabit. etiā humanitas p̄pter hoc
creata fuit ad finē vt de⁹ p̄ ipsaz mundū sibi vniret. p̄sistit
ergo humanitas in adam p̄ncipiata: finita vero et p̄fectio
nata consistit in x̄po. q̄ q̄dem humanitas respectu p̄ncipij
iusta virtuosa et sancta creata fuit in adam. vt p̄ncipiū per
rectitudinē debitā originalis iusticie sancte et iuste trāsiret
ad finē videlicet ad incarnationē filij dei. Sed propter pec
catū p̄mi parentis medio existente corrupto deuiatoq; a fi
nali causa in linea generationis humane. si virgo cōcepta
est in originali peccato quomodo p̄ncipia humanitatis po
tuerūt trāsire ad incarnationē filij dei: q̄ quidē finis existit
cū p̄ncipio siue medio virtuoso: habente p̄ adam p̄ncipia
humanitatis iusta et sancta. oportet ergo dare aliquā crea
turā q̄ sine macula et peccato originali p̄sistat: vt reuerta
tur rectū ac debitū mediū humanitatis inter x̄pm̄ et adam
alioquin continuatio humanitatis etiā inter p̄ncipiū et fi
nem minime possit esse iniusticia et turis bonitatis magni
tudinis et. essetq; cōtinuatio in malicia peccati medio bea
tissime incarnationis reatu p̄mi parentis existēte corrupto:
quod est vehementissime abhominandū. nec aliquo modo
opinandū est quod amplexus siue coitus in virginali con-

ceptu inducat peccatū nec coitū fore causa peccati. quoniam
si adam nō peccasset coitus generatiōis humane nequaquam
persisteret in peccato: p̄mo in iusticia et virtute eo qz deuia-
tio a fine creationis in humana natura nihil foret que pro-
pter in obediētiam fuit perpetrata in p̄uationē primorū pa-
rentū. Ideoqz apparet qd coitus nō est causa peccati: nec
inductiōis eius. sed deuatiō finis creatiōis: propter quā
omnis coitus humane nature post peccatū ade infect⁹ est:
quoniam peccatus nihil est q̄ cursus siue creature operatio
in deuatiōe finis. Præterea nihil sancti⁹: nihil virtuosius
ac perfecti⁹ in subiecto creato reperitur q̄ id qd se habet
ad finē creationis: sed cū coit⁹ ex quo fuerit concepta vir-
go gloriosa fuerit propter finē creatiōis: qz concepta fuit
vt deus de ipsa incarnaretur. stat ergo clarū ipsuz. coitum
fore sanctissimū et iustissimū præ ceteris omni gaudio leti-
cia debita ac iusta delectatione repletū. Vides ergo cano-
nista ad quantū miserū et operationē fuit conceptio virgi-
nalis nec si in tali conceptu qui ad tantū finem fuit factus
si debuit esse delectatio corporalis. Etiaz videas qd luna
existente in cancro: vel sole in leone in aspectu et fine propo-
sue regionis si sequeretur maior multiplicatio appetitus
operis: in maiori delectatiōe suozū p̄ncipiorū q̄ si quodli-
bet predictorū existeret in regione contraria. Tu ego et
centū homines consequimur extra propriā regionē et si nē
in deuatiōe mediū iusticie originalis: et in malicia peccati
originalis. ideo filij ire dicimur. Joachim vero et anna in
virginali conceptu rectum mediū finē habentes concepe-
runt in debita regione et fine proprio. oportuit ergo mul-
tiplicatione fuisse delectationis in bonitate magnitudinis
iusticie. virtutis. amoris et glorie in tali conceptionis sub-
iecto. Habes tu: quando bonitas cōplexionis tui subiecti

14
est in debita operatione et sine quantā delectationē sentis:
et in tuo corpore sanctitate. si autem tua complexio indebi-
te operaretur: oporteret te existere in magno defectu. sed
cum iocachim et ama agentes ad debitum finem spirituali-
ter et corporaliter in coitu conceptionis pre ceteris creatu-
ris maiorem habuerūt delectationem. Nec credas quod dele-
ctatio sit de genere defectus et peccati. quoniam sequere-
tur: quod in inferno ubi maiores defectus: et peccata consi-
stunt maior delectatio se haberet: quod quidem veritas su-
stinere non valet. Adultum placuit canonice solutio quas
sibi narrauerat secularis. Sed iterum dixit seculari cano-
nista. Cum post peccatum ade remanserit multiplicatio in
natura humana. qualis finis propter transgressionem pri-
mi parentis fuit deperditus.

Solutio

Respondit secularis: quod finis perfectionis est ultimus.
nam sicut tu scis quod pomo existente ad finem ut homini ser-
uiat: ad quem creatum est. Si propter aliquem in natura
errorem pomum efficeretur insipidum homo abhomin-
retur ipsi fini: quāquam multiplicatio speciei in pomo existe-
re possit: sine hoc quod homini seruiat ad quem creatum est.
et tunc multiplicante suam speciem contra finem creatio-
nis existit in abhominacione hominis displicentia. et ita fi-
ne deperdito creationis propter insipiditatis viciū in va-
cuitate pomus persistit. Sic etiam propter originalis pec-
cati insipiditatem: que consistit in humana natura propa-
gata contra finem creationis: est in abhominacione et ira
dei. Preterea scis tu quod finis maior quem pomum ha-
bere potest est ut in carne et sanguine hoīs illud: cōuertat.
Sic etiā maior finis quē pōt hō attingere cōsistit ut cū deo
in vno supposito cōuertant in tūm quod verū sit dicere homo

est deus : ⁊ deus est homo . Tertiū quia conuersio que fit
inter deū ⁊ homines in maiori perfectioriꝫ concordantia
distinctionis in bono magno potenti consistat. *Idcirco* hō
in deū retinet suū numerū quē pomū in homine ppter sui
ipsi corruptionē retinere nō potest. *Questio* inquit tertiū
canonista seculari: si aliq̄s fuerit conat⁹ recupare finē crea
tionis in pomo. vtrū oporteat ipsuz dulcorari quēadmo
dū in archa diluuij liberatoꝝ generis humani dulcorauit
sarraip in sanguis effusione. Cū vero iacobita vidisset se
cularē ⁊ canonistā iā exire terminos q̄stionis hortat ipsos
q̄ plurimū vt veniāt a materia principalis q̄stionis recedāt
quoniā de hoc fastidiū ⁊ prolixitas contra ordinē disputa
tionis sequi posset.

Alia ratio.

Euersus igitur secularis ad p̄ncipales q̄stione
sic inq̄t. In oī ope agregatiōis plurimū forma
rū resultat forma cōis: s; in cōceptione virgīs
est op⁹ agregatione plurimuz formarū, ergo in conceptu
virginis resultat forma cōmunis. maior naturaliter est ve
ra sic in subiecto operis bonitatis magnitudinis duratio
nis ⁊ cetera aggregate resultat cōmunis forma que est bo
na durans potens ⁊ c. minor probatur sic: quia in tali con
ceptu operatur filius dei tanq̄ causa finalis: ⁊ parētes vt
causa efficiens ⁊ sic de materia ⁊ forma cū formis ⁊ pprie
tibus ex quibus sunt. Et postq̄ sic se habet filio dei in
fluēte in subiecto conceptionis de sua sanctitate virtute iu
sticia in bonitate pulchritudinis puritatis nobilitatis ma
gnitudinis. perfectionis. largitatis. misericordie. amoris
veritatis ⁊ glorie ex parte vna ⁊ ex altera influentibus io
acdim ⁊ anna maliciā. maculam. iniuriā. vicium. turpitu
dinez. ⁊ defectum peccati originalis. talis quidem conce
ptus constitutus fuisset ex causis ⁊ actibus contrarijs:

15
quod impossibile foret subiecti cōceptiōis huiusmodi ve-
nire in esse, cū oīa q̄ ad esse veniūt veniāt p̄ causarū cōcor-
dātiā ⁊ declinēt ad nō esse p̄ cōtrarietate v̄t in cōditōibus
pbatū ē. Sed cū veritas se habeat incōtrariū, videlz q̄ ta-
lis cōcept⁹ venit in rē ⁊ eē. sequit̄ ergo necessario virginē
sine peccato originali fuisse cōceptā. Itē supponat q̄ vēit
in esse ex phabita cōtrarietate causarū cū filio dei, influēte
suā sanctitate iusticiā virtutē ⁊c. v̄t dictū est virtuisficante,
nobilitante, pficiēte, bonificāte, intelligēte, pulchrifican-
te, amāte v̄t virgo cōciperet, qm̄ desiderabat de ipā ⁊ vo-
lebat: ⁊ appetebat q̄ incarnari parētibusqz fluētib⁹ ⁊ ope-
rātib⁹ in subiecto cōceptiōis p̄ iniuriare maculare, turpifi-
care, viciare, deficere, maliciare, ⁊ pseuerare ī malicia pec-
cati originali in virginali cōceptu. Unde si cōcepta fuit ī
peccato originali, oportet q̄ ad cōtrahēdū tale peccatū in
subiecto cōceptiōis parētes fuerint in tanta magnitudine
p̄tateqz agendi p̄ maliciare iniuriare ⁊c. Cōtra magnitu-
dinē iusticie ⁊ virtutis sanctitatis bonitatis filij dei, v̄t de vin-
cere eā potuissent in subiecto cōceptiōis virginis: qm̄ als
minimē in peccato originali cōcipi possz: nisi magnitudo
⁊ p̄tās, virtutis, iusticie, sc̄ritatisqz filij dei opantis penit⁹
deuicta fuisset ī subiecto cōceptiōis p̄dicte, ⁊ si sic se habz
potestas p̄fectio ⁊ virt⁹ agēdi cōueniret melius in magni-
tudine cū creatura q̄ cū creatore q̄ incōueniēs magnū exi-
steret ⁊ sc̄dm cōditiones phabitas īpossibile. q̄re sequitur
necessario virginē sine pctō originali fuisse cōceptā. Item
supponat q̄ in cōceptu virginali filius dei q̄: si causa fina-
lis, ⁊ parentes simulqz eq̄litter opāti sunt in subiecto con-
ceptiōis p̄ equalē magnitudinē potestātēqz agendi et ope-
randi existentib⁹ ac durantib⁹, iniuriare cōtra iustificare, vi-
ciare cōtra virtuisficare, deficere cōtra p̄fectionare, malicia
re cōtra bonificare, in magnitudinē, maculandi, purificādi

nobilitadi turpificandi. iustificandi. iniuriandi. scificandi
maledicendi. amandi ⁊ odiendi. virtutificandi ⁊ peccandi.
aduersantib⁹ ad inimicē in virginali conceptu. sequitur tanta
contrarietas in huiusmodi cōceptiōis subiecto ppter ma
gnitudinē agentii in p̄habito cōceptu q̄ maior neq̄ esse in
ter creatorē ⁊ creaturā: in quo subiecto malicia cōtra boni
tatē. iniuria contra iusticiā. viciū contra veritatē. odiū con
tra amorē. pena cōtra gloriā ⁊c. in cōceptu virginis equa
liter aduersantur: oībus causis equaliter opantib⁹. duran
tib⁹ ⁊ cōtradicientib⁹ p cōtrarios effectus ⁊ appetit⁹ semp
in magnitudine cōtrariadi. Unde propter terribilē p̄dictā
⁊ magnā cōtrarietatē oportuit conceptus virginis fore in
maiorib⁹ cruciamq̄ tormento q̄ lucifer: nec aliqs dam
natus maiorē habere potest ppter magnitudinē aduersan
di puertendi ac cōfundendi: qz vel cōfundi habet cōcept⁹
p̄dictos vel oportet ipsuz existere in duratōe ppetua tor
mentorū. Et cū oīa ista sint ipossibilia absurda mala ⁊ pre
habitis cōditionib⁹ aduersantia sequitur necessario sine pec
cato originali virginē fuisse cōceptā. Etia dīco iacobita qz
si subiectū conceptiōis huiusmodi sic se habet nulli⁹ finis
ē. qm̄ cōtrarij fines respectu eiusdē subiecti naturarū simul
nō possunt esse: p cōsequēs est infinitū in cōfusione. malicia.
vicio. iniuria. odio. ira. inuidia cōtra deū. ⁊ si sic est: deus
nō est infinite bon⁹ ppter infinitā maliciā cū non sint dare
duo opposita nec deus posset aliquid qm̄ infinita malicia
impediret eū: cessaretqz trinitas q̄ est pductio infiniti bo
ni: ppter actū infinite malicie ipedientis. nec de⁹ ess⁹ id qd
est motus nature nihil foret deficerēt genera: species indi
uidua generatio corruptio nihil essent. nec essent articuli
fidel. artes liberales: nec metaphisice. essetqz distinctio to
tius vniuersi. Et cū bec sint ipossibilia sequit⁹ necessario
virginē sine peccato originali fuisse conceptas. Cū sic vi

16
disset canonista secularē animosus ad arguendū iocosa fa-
cie amplecti eundē verbisq; placidis ac sermonib⁹ ipsius
nititur cōsolari dicens ei: carissime alia est impfio pncipio
rū r regularū in ratiōib⁹ quas narratis: r alia est q; nisi in
teruenissem in pncordio huius libri pmiscere conabamini
vos r dñs iacobita. Tūc iacobita vidēs canonistā sic dele-
ctabiliter fabulantē subridere cepit r secularē dulcissimis
sermonib⁹ pollicē: r ita in caritatis gaudio r dulcore qui-
bus alterū alloquit iocundosis honestis fabulationib⁹ cō-
ferentes quod satis erat delectabile ad videndū.

Decima ratio.

Iterea secularis ad suos resilit sermōes dicēs
Si virgo maria concepta est in pctō originali:
sequit eam fore apud deū maiorē in potētia q̄
in actu ex eo q; quolib; ens mai⁹ ens mai⁹ est in pfectione
virtutis iusticie nobilitatis bonitat: rē. qd̄ semper fuit r ē
sine peccato q̄ illud qd̄ per defectū r peccatū aliqñ extitit
maculatū. maxie cū de⁹ potuiss; eā facere cōcipi sine vicio
r peccato vt de ea incarnaref. ergo stat cōclusū q; maior
extitit virgo maria in potētia diuina q̄ in actu. Et si ita
est cū omne q; mai⁹ est in pfectiōe bonitatis virtutis a deo
magis intelligatur r ametur. r omne q; a deo magis intel-
ligitur r amatur sit necessariū. Sed virgo maria existēs
in potētia diuina sit maior in perfectione virtutis r cete-
ra. Igitur virgo maria a deo in potētia magis intelli-
gitur r amatur q̄ in actu. ergo necessarium persistit vir-
ginem mariam apud deum esse in potētia r in actu nihil
fore: r cū hoc sit ipossibile r cōtra fidē vehemētissime sit
aduersans. seq̄ virginē necessariō sine pctō originali fuis-
se cōceptā. Stāte cōclusiōe prime dicta virgo maria maior
sit in potētia q̄ in actu. sequit q; ens in potētia apud deū

maius est q̄ ens in actu. ⁊ mai⁹ a deo intelligibile ⁊ amabile sed cū in in maiori amore maior gloria cōsistat. sequitur q̄ deus maiorē gloriā habet in nō entib⁹ q̄ in entib⁹ actu. ⁊ si sic est cū mund⁹ maxie sit propter gloriā dei q̄ ppter se ipsum. sequitur mundus fore adhuc in potētia ⁊ apud deus magis intelligibilis ⁊ amabilis. Et si sic se habet istud mūdo existēte in potentia: sequitur ipsū in actu nihil esse. sequitur etiā hominē viciosus q̄ in potētia habet virtutes esse apud deū magis intelligibilis ⁊ amabilis q̄ si actualiter virtuosus fuisset ⁊ cū omnia ista impossibilia se demōstrent relinquitur virginē sine peccato originali fuisse conceptam.

Undecima ratio.

Alquit secularis: secundū ordinē nature q̄libet desiderat vult ⁊ habet appetitū existendi filius melioris ⁊ nobilioris semine in virtute bonitatis iusticie pfectione nobilitate ⁊ pulchritudine q̄ esse possit. Sed si filius dei q̄ est magis ordinat⁹ ad diligēdū virtuosos. odiendūq; vicia q̄ creatura: voluisset esse fili⁹ melioris ⁊ nobilioris semine in bonitate virtute ⁊ c. q̄ esse potuit: ipse q̄ plurimū inordinat⁹ fuisset in suo velle eo qz declinasset pot⁹ ad viliora p peccatū q̄ ascendisset ad nobilitate p virtutes necessario habuisset ⁊ haberet viliorē appetitū voluntatē magisq; in ordinatā ⁊ pueras q̄ creatura q̄ est impossibile ⁊ cōditōib⁹ p̄habitis est aduersans: quare deū voluisse filiū fore melioris ⁊ maioris semine q̄ eē potuit ex incōuenienti p̄habito ostendit manifeste. Si voluit ergo fecit: quia omnia quecūq; voluit fecit. ergo stat necessario virginē sine peccato originali fuisse conceptam. Etiaz iacobita si sapide verba hec intelligere vis quomā existente virgine in peccato originali concepta de⁹ fili⁹ pl⁹ potest eam amare q̄ non amat ex eo qz principiū virginis propter maculā peccati originalis fuerit odibilia. Si deo

47
diligente finē ⁊ mediū essentīe virgīs: pncipiū autē odio
habuit. igitur virgo a deo nō pfecte amat ī esse suo. relin
quimur ergo cōclusio q̄ plus potuit eā amare in pfectīde
bonitatis virtutis iusticie ⁊c. q̄ nō amat ⁊ p cōseq̄s. deo
nō cōtērato in amare virginē mariā penitet se eā fecisse or
dinasseq; eā venire ad cōceptū cū nō satisfaciāt amori suo.
maxie cū aliā ad amandū potuiss; meliozē maiozēq; ī vir
tute iusticie pfectione ⁊c. q̄ sibi magis amabilis ⁊ diligibi
lis foret in suis etiā voluntati ⁊ amori pl^o satisfaciēs esset.
⁊ cū ista ridiculosa esse ab oībus videāt: claret necessario
virginem sine peccato originali fuisse conceptam.

Questio inq̄t iacobita seculari: de^o bñ potest diligere me
liozem mulierē: sed nō meliozē matrē: q̄re videtur q̄ nō te
oportuisset dicere q̄ dixisti.

Solutio.

Rñdit secularis si virgo nō eēt melior mulier sicut est me
lior mater deus diligeret poneretq; in matre sua maiozes
habitū bonitatis magnitudis virtutis in minori ⁊ vili sub
iecto qd̄ ē ledueniēs ⁊ cōtra equitatē iusticie amorisq; sue.
nec esset iusta remuneratio dare habitū magnū in virtute
minori subiecto ⁊ min^o merenti: qm̄ existente virgīe maio
ri in nobilitate bonitate pfectione ⁊c. etiaz vt matri mino
re non in bonitate nobilitatis pfectiōis virtutis ⁊c. vt me
lior ī subiecto min^o digno existeret habit^o magnitudis ha
bitu cū subiecto nō cōcordante p maioritatē ⁊ minoritatē
aduersantes in virgīali subiecto q̄ quidē nihil esset q̄ as
no bisinnā tunicā induere: aut sibi caput cū balsamo ablu
ere q̄ absurdū ⁊ ridiculosus p̄sistit: claret ergo manifeste in
subiecto virgīnali meliozē mulierē cū melioze matre siml^r
existere vt de^o diligendo matrē diligit feminā aut mulierē
qm̄ si sic nō foret sequerēt q̄ deus diligendo matrē nō dili
geret mulierem q̄ impossibile constat esse.

Questio inquit canonista seculari. Certū est q̄ de^o potest

in se ipso unire mulierem. ergo potest esse maior mulier.
Solutio. Respondit secularis quod talis potestas in deo unire mulierem vel fuit ante incarnationem vel post: non ante: quoniam divina potestas foret contra suam perfectionem amorem et ordinem in hoc quod diligens, minus bonum in virtute perfectione nobilitateque ad unendum sibi mulierem existeret in defectu et quod plurimum inordinatus in suis dignitatibus et rationibus cum potuisset per masculinum maius bonum in perfectione nobilitatis maiorique gloria in proprio supposito ad unire. et multa alia inconuenientia sequerentur: nec etiam post incarnationem: quoniam sequeretur quod dictum est superius et possibile foret multiplicatio suppositorum diuersorum generum in christo et sequeretur quod unitas christi in quantum est creatoris et creature existeret superlatiua imo comparata: possetque deus facere in seipso cum creatura unitatem superlatiuam ad quam deus ratione sue singularitatis. unitatis. potestatisque teneatur ipsam singulariter unire in superlatiuo et non triplex unitas incarnationum in deo: foret contra suam singularitatem unitatis: quod quidem ordinate loquendo est impossibile. Si autem desideras arguere a potestate absoluta non concludere tibi licet ad potestatem ordinatam: quoniam semper claudicabis per fallaciam secundum quid et simpliciter: maxime cum regule philosophie non sufficiant inter antecedens et consequens absolutum posse includere ipsius dei: nec etiam tibi probas maius conceditur, ut claudas per potestatem absolutam quod deus sibi possit unire mulierem vel alium hominem quam concludere virginem sine peccato originali fuisse conceptam. postquam non de possibilitate absoluta deo traditur fore possibilis. plura potest de potestate absoluta de quibus nobis non licet inducere consequentiam attento quod nostra disputatio semper de potestate ordinata in omnibus argumentis loquatur: quare deum sibi unire mulierem.

18

intelligenti cuiuslibet ostendiur impossibile. **Diu** steterunt
predicti viri sciētifici cū seculari de dictis questionibus in
sistentes loquentes q̄ plurimū de potestate absoluta ⁊ or-
dinata ipsius dei: ideo dixit iacobita q̄ bonus erat vt cur-
sus expediretur principalis questionis cū timendum esset
de in patientia temporis propter magnū processus quez
fratres in choro cantantes in solemnitate psalmoni.

Duocecima ratio.

Tiam inquit secularis: q̄ de⁹ est dilector ama-
torqz virtutū omne vitium ⁊ peccatum abho-
minans ⁊ spernens. vnde si incarnari voluit ⁊
dilexit q̄ virgo conciperetur ad suam sacratissimaz incar-
nationem ⁊ virginis conceptus fuit in dilectione filij dei:
per consequens non in peccato originali: quoniam vbi di-
lectio dei consistit peccatū ⁊ viciū nequit esse. Relinquit
ergo virginem necessario sine peccato originali fuisse con-
ceptam.

Tertiadecima ratio.

Mnes subtiles theologi vereqz concludūt q̄
esto q̄ adam nō peccasset deus habebat incar-
nari. Sed sic est ergo deus iam predilexit ante
q̄ adam peccasset q̄ virgo cōciperetur vt de ipsa incarna-
ret. nō est dicendū q̄ de⁹ predilexit talē conceptū cū pecca-
to originali, qm̄ si sic de⁹ esset causa p̄mitiua peccati ⁊ tūc
oportuit adam de necessitate peccare vt volūtas dei com-
pleretur qm̄ alias peccatū originale nō poterat descende-
re ad subiectū cōceptionis virginis sequitur. tūc adam nō
fore culpabilē nec genus humanū, qm̄ velle diuinū necessi-
tauit eos ad peccandū: que quidē sūt ipossibilia ex quib⁹
onidit euidenter virginē sine pctō originali fuisse cōceptā.
Questio inquit canonista seculari: ex dictis tuis satis cla-
ret q̄ causa finalis quare deus creauit naturam humanā
fuit illa que est in incarnatione filij dei. **Solutio.**

Respondit secularis et dicit quod sic ut sic probat finis creatio
existit in maioribus recolectia amantia intelligentia laude: ho
nore et cognitione ad ipsius deum. Sed cum maior recolectia ama
tia. in laude et honore ac cognitione ad ipsius deum quas crea
tum continere potest persistat in incarnatione filii dei. Sic ergo quod
incarnatio filii dei persistat finis creationis. maior et minor per
se ipsas evidentes consistunt. deinde secularis prosequitur sic dicens

Quartadecima ratio.

De maria gracia plena plenitudo in subiecto:
opus esse per totam essentiam et esse subiecti alias mini
me foret plenum. Sed esse subiecti est diffusum per
principium medium et finem. ergo plenitudo subiecti
est necessaria per principium medium atque finem. sed virgo maria est
plena gracia ergo virgine marie sunt plena gracia principium
medium atque finis. Sed principium marie est conceptus: ergo con
ceptus virginis fuit plenus gracia quod quidem nihil foret si in
peccato originali esset conceptus: quare virginem sine peccato ori
ginali fuisse conceptam angelica salutatio hoc declarat.

Quintadecima ratio.

Ergo singularis. ergo est singularis pro emi
nentia bonitatis magnitudinis virtutis iusticie
nobilitatis etc. per totum esse et essentiam subiecti vir
ginalis: videlicet per principium medium et finem. sed si dicitur quod fuit con
cepta in peccato originali et postmodum sanctificata et purgata
in hoc virgo non est singularis. quoniam etiam beatus iohannes bap
tiste et alijs hoc habitum est: opus ergo necessario quod virgo non
sit concepta in peccato originali ut singularis existat in bo
nitate virtute iusticie etc. Et ut in conceptu per excellat nitaturque
inter omnes in iusticia et virtute in principio medio atque fine. pro
pterea scire te volo iacobita quod adam natiuit in principio in
bonitate magnitudine virtutis iusticie etc. etiam eua. iohan
nes vero baptista ofuscatus in principio natiuit in medio in

19

bonitate virtute . petrus ⁊ paul⁹ ⁊ q̄ plures sancti ofuse
ti fuerūt in principio nituerūt in medio atq; sine in bonita
te magnitudine virtute iusticie ⁊c. Sed si virgo maria nō
nituit in bonitate magnitudinis iusticie virtutis ⁊c. sancti
tate tā ī pncipio medio q̄ sine nō esset singularis ī bonita
te magnitudinis iusticie virtutis ⁊c. sed cū hoc sit impossi
bile : sequitur ergo virginem sine peccato originali fuisse
conceptam.

Sextadecima ratio.

D maiorē finē in bonitate magnitudinis virtu
tis ⁊c. media maiora atq; pncipia scdm ordinē
proportionē ⁊ dispositionē nature sunt necessa
ria: sed nō fuit creatura ex concubitu viri ⁊ mulieris q̄ ad
tantū finē in bonitate magnitudinis virtutis iusticie nobi
litis amoris ⁊ glorie ⁊ cetera fuerit cōcepta: ⁊ q̄ maiorez
finē habuerit q̄ virgo gloriosa . ergo oportuit eā habere
maiora pncipia ⁊ media q̄ alia creatura q̄ ex concubitu
viri ⁊ mulieris cōcepta . quod quidē in falsitate persisteret
si foret concepta in peccato originali . ergo sequit̄ necessa
rio virginē sine peccato originali fuisse conceptā.

Decima septima ratio.

Hes tu iacobita : q̄ nunq̄ alicui regi deficit
materia quātūcūq; preciosam ac nobilē malue
rit ad edificandū palatium in quo habitet dum
tamen ipse sit potens sufficiensq; ad habenduz eam . vnde
si in subiecto conceptionis virginis quod templū habita
culumq; diuinitatis exisit de quo deus humanatus ⁊ in
carnat⁹ est deo defecisset materia sanctitatis virtutis in cō
structione subcti ḡginalis iuxta volūtātē suā amorē ⁊ no
bilitatē quo dilexit eam vt habitaculum suū construeretur
ad suā incarnationem . sequeretur q̄ in opere maioris per
fectionis nobilitatis virtutis cōplementiq; esset creatura

¶ creator: eo quia in opere potestatis, virtutis, voluntatis
et nobilitatis regis complementum foret in maria et operi po-
testatis, virtutis, voluntatis, et nobilitatis creatoris magnus
persisteret defectus: si virgo concepta esset in peccato ori-
ginali: qui defectus in effectu dei liquet omnibus impossi-
bilis. Et si rex pro construendo palatium sue habitacionis in-
gens exaltat appetitum voluntatem dilectionem ad maiorem
materiam in perfectione virtutis bonitatis et desiderandam
amandam: quanto magis filio dei talis perfectio virtus po-
testasque amandi diligendi mariam virtuosam pulchram magnam
que in bonitate virtutis iusticie nobilitatis et in virginali
conceptu fuit necesse cum ipsa virgo preordinatum fuit habi-
tacionem mansio reclinatorisque diuinitatis et propinquus est
cum sua carne deus humanatus est maxime cum omnis perfe-
ctio, nobilitas, virtus, et potestas, amandi, et diligendi que vir-
tutes conueniat potius operi creatoris quam creature. Prete-
rea volo te scire iacobita que si ordinatum fuisset presitumque
regi que ipse incarnari: vel habuisset vestiri de materia sue ha-
bitacionis magis et plus exaltasset magnificasset multipli-
cassetque viribus et conamine quibus posset appetitum et vo-
luntatem suam ad diligendum amandumque maiorem et maximam
excellentiorum ac preexcellentissimam materiam in perfectione
nobilitatis virtutis et cetera ad suum palatium constituendus
quam si ipse rex vestiri aut incarnari non debuisset: sed cum deus
non solum sciuit et voluit ut virgo conciperetur aut in eam
habitaret sed etiam ut de ipsa incarnaretur. In quanta ergo
ociositate et accidia deus qui est creator foret magis inor-
dinatus ad diligendum et amandum minora quam maiora
contra suam perfectionem nobilitatem virtutem, et etiam
sequeretur que rex qui creatura est haberet maiorem ordinem
appetitum et scientiam per locum a maiori ad minus in di-
lectione sibiipsum maius bonum quam filius dei, sequeretur

etiam maior multiplicatio. exaltatio. perfectioq3. amandi
 virtutem in nobilitate. bonitate. ⁊ cetera: circa maiorem fi
 nem in opere creature q̄ creatoris : quod quidem est im
 possibile ⁊ prehabitarū conditionum fuit destructio. ⁊ q̄
 plurima alia inconuenientia sequerentur . relinquitur er
 go fore verum virginem sine peccato originali fuisse con
 ceptam.

Decima octaua ratio.

Tatum ⁊ decretus est ab eterno imperatore
 mundus magis creasse vt deus intelligeretur
 amaretur ⁊ recoleretur. sed cum maior intelli
 gentia. amantia. ⁊ recolētia. q̄ mundus cōtinere potest: cō
 sistat in deo per eius incarnationē in qua quide3 mundus
 vnitus est creatori filiusq3 maioritatē consequitur. ergo fi
 nalis intentio ad quam mundus creatus est ab imperato
 re eterno cōsistit maior. vt deus intelligatur. ametur. reco
 latur. vnatur. ⁊ incarnetur. Sed cū in ista aliquis contra
 finalē intentionē pape aut imperatoris nequeat in aliquo
 pmulgare. directe nec indirecte. attribuitur ei potestas in
 tionem papalē aut imperialē offendēdi. ledēdi. nec etiā
 in aliquo derogādi. quomodo ioachim ⁊ anne fuit attribu
 ta potestas nec agentes contra finalem intentionē q̄ puul
 gasset peccatum originale in virginali conceptu q̄ ordina
 tus fuit ad finalē intentionem imperatoris eterni quouia
 vt ipse incarnaretur fuit decretus q̄ virgo conciperetur.
 vnde si virgo concepta est in peccato originali talis quide
 conceptus iuridice nihil est: nec etiam naturaliter: q̄ natu
 ra nunq̄ tēdit nec mouet se cōtra finalē intētionē ledendā
 vt ofendēdā : vel vituperādā: ⁊ p consequis sequit̄ cōceptū
 virgīs nihil fore: ⁊ alia incoueniētia sequerent̄ ex quibus
 deueniret annihilatio prehabitarum conditionum: quare
 relinquitur virginē sine peccato originali fuisse conceptā

Questio inquit iacobita seculari. vtrū deus magis crea-
uerit mundū ad suas rationes vel gloriā q̄ ad rōnes crea-
turarū. Solutio. Respōdit secularis ⁊ dixit sic: naz deo
anteq̄ mund⁹ esset infinite ⁊ eterne glōrificante se in gene-
ratione ac processione suppositorū intrinsecorū infinite dū
voluit ⁊ dilexit extra gloriā iam cognosci amariq; amore
glōria ac cognitione finitis creauit mundū ⁊ fruendo ipso
glōriā suā finit in seipso: possit multiplicare vel vt ignis
qui vt possit suā flāmam multiplicare extra: appetit ligna
cōburere. ⁊ iudice appetente iusticias in se ipso: appetit in
alijs proferre iustas sentētiās veras. Et sic deus appetit
finite suā glōriā multiplicare propter mundi creationem.
Deinde peccantib⁹ adam ⁊ eua qui deo equiparari in sa-
pientia voluerūt. si per rationes creaturarū creata existe-
ret creatura antequā demerentes ⁊ inuasores diuine ma-
iestatis deus eos annihilasset. debuisset quod quidē non fe-
cit: quia existentibus diuina gratia misericordia ⁊ pacien-
tia in maioritate sustinēdi miserendi ac indulgendi q̄ cre-
atura peccare possit p̄misit diuina misericordia vnire adā
⁊ eua ne deperderetur finis ad quē creauerat ipsum mun-
dum. Vides tu iacobita cuz per nostra scelera ⁊ delicta si-
mus pluries deū quotidie blasphemantes: quia si pro no-
stris meritis ḡ meritis aut rationibus creati essemus diu-
est q̄ annihilati essem⁹: nisi nos dei pacientia ⁊ misericordia
sustineret. Et ideo quia cognoscis per predictū deum ma-
gis frui creatura suis rationibus q̄ rationibus creatura-
rum. potest cognoscere q̄ deus magis creauit mundū ad
suam glōriam seu rationes q̄ ad glōriam seu rationes crea-
turarū. P̄terea tu scis bene q̄ gratia procedit ex mise-
ricordia ipsius dantis liberalitate. ideoq; existit in subie-
cto sine merito gratiati. Idcirco si mundus foret creatus
per merita aut rationes creaturarū: sequerē deum nō ex

21
mera libertate produxisse nos de non esse: neq; mundum
nobis gratiose dedisse, quod quidem possibile nequit esse
quo impossibile ostenditur mundū & omnes creaturas fuis-
se creatas potius ad rōnes diuinas q̄ ad rōnes creaturarū
Questio inquit canonicā seculari. si finis perfectionis to-
tius esse creati sit ille qui existit in incarnatione filij dei.

Solutio. Respondit secularis q̄ sic. nam satis claret ex p̄-
dictis q̄ mundus fuit creatus maioribus cognitōi & amo-
ri diuinis: sed cum maior cognitio & amor q̄ mundus con-
tinere potest vnta persistat in deo per incarnationē: ergo
sequitur finē totius esse creati fore in incarnatione filij dei
Item maioritas perfectionis in bono & magno for̄ i^o con-
uenit cum fine q̄ cum principio: minoritate vero perfectio-
nis in bono & magno cum principio minoritate vero per-
fectionis in bono & magno cum principio se habente. Sz
cum maior perfectio in bono & magno q̄ per vniuersum
creatum contineri possit incarnatione filij dei persistat. er-
go sequitur q̄ maioritas perfectionis boni magniq; in in-
carnatione dei cōsistit: sic finis p̄fectionis toti^o vniuersi creati

Questio inquit canonicā seculari: si omnes homines qui
propagati sunt ex concubitu viri & mulieris sunt concepti
ad finem creationis. Solutio. Respondit secularis q̄ nō:
quoniam propter peccatum primi parentis facta linea iu-
sticie originalis: illum finem perdimus: & propagatio hu-
mane nature in omnib; fuit in originali malicia preter in
virgine gloriosissima que concepta fuit ad finem creatio-
nis. Tunc iacobita inquit canonicā q̄ magnus fuerat pec-
catum ade: per quod totus mundus existerat captiuatus
deuialisq; a fine ad quē ipsum creauerat deus benedic^o
Canonicā vero sibi respondit q̄ magnum fuerat in veri-
tate & virtute virgo glorio^a vbi orta fuit iuris continua-
tio naturalis a principio vsq; ad finem in natura humana

z per quam mundus finē attigerat creationis: que quidem
continuatio cursu originalis iusticie subiectū existit. **Sul**
tū fuit meditatū iacobita in verbis q̄ sibi dixerat canoni
sta. veruntamē canonista vertitur ad secularem dicens ei.
Questio. ius naturale quid est? **Solutio.** Respondit secu
laris: ius naturale ē illud q̄ substat fini ad quē homo crea
tus est. **Questio** inquit canonista: Si virga maria glorio
sa benedicta fuit cōcepta in linea iuris naturalis. **Solutio**
Respondit secularis: ex predictis tibi claret. **Solutio** pre
poste questionis: nam concepta est ad finē ad quem homo
creatus est. **Etiam** dico tibi q̄ si alias foret, deus de ipsa
minus existeret icarnatus. **Questio** inquit canonista: quis
fuit propinqui⁹ fini creationis adam z eua aut virgo be
nedicta. **Solutio.** Respondit secularis q̄ ex parte princi
pij humanitas se habet in adam z eua: ex parte vero finis
se habet in christo in quo perfecta z quieta persistit: z sicut
tu scis q̄ eua fuit mediū per quod adam vergit naturam
humanā in defectuz, ita virgo gloriosa fuit mediū per q̄
humanitatis principiū ab adam transiit in christū. **Que**
sio inquit canonista: si talis virgo fuit magis concepta z
creata propter rationes creaturarum aut propter ratios
diuinas. **Solutio.** Respondit secularis q̄ sicut adam z
eua minus fuerunt creati ex meritis creature z etiā virgo
gloriosa. **Preterea** si virgo gloriosa foret concepta solum
modo ex meritis aut rationibus creature: forent creature
sufficientes ad saluandum seipsas: quod est impossibile.
Et sic non mireris si ipsa virgo concepta sine peccato ori
ginali persistit. **Interea** iacobita cum fuisset q̄ plurimum
meditatū vertit se ad seculare dicens ei: vt ad partē vlti
mam disputationis se conferat: quoniam aliquas affecta
bat contra eu. n̄ facere rationes.

22

**De vltima parte que est de rationū
solutionibus partis aduerse.**

Recordatus est secularis q̄ mortis est cuiuslibet
fidelis veniam petere defectibus. Idcirco ego
huius p̄positor̄ q̄stionib⁹ si aliquid ponere aut
exponere me contingat q̄ fidei catholice sit ad
uersum: cū ignorātia fateor me dixisse ac dicere: subiiciēs
me correctioni ⁊ emendationi ecclesie sacrosancte. sicut ve
rus catholicus ⁊ fidelis. Intentiones vero due consistunt
quare hoc opus completum est. Prima est ad honorem ⁊
laudem dei: ⁊ vt ipsius matris gloriose conceptum fidelium
christi p̄cordia dulcorentur. Secunda est ad refrenandū
linguas plurimorum detrabentium sercnissimū ⁊ xp̄ianissi
mū regem aragonū ⁊ dicentium ipsum non habere ratio
nes quare edictū per ipsius p̄ceptū factū in ciuitate Va
lētie circa cōceptionē virginis liqueat. Ideoq; dixit secula
ris iacobite vt auide cōtra euz argueret prout vellet. De
primo argumento iacobite contra secularē. Arguit iaco
bita contra secularē ⁊ hoc sic. Lex ⁊ statutū vniuersale per
sistit omnē hominē qui ex concubitu viri ⁊ mulieris conci
pitur in peccato originali nasci ⁊ fore filiū ire ⁊c. Sed vir
go gloriosa fuit concepta ex concubitu viri ⁊ mulieris. er
go virgo gloriosa fuit cōcepta in peccato originali: ⁊ non
ita sicut tu asseris secularis. **Solutio.** Respondit secula
ris. Dicitū ē q̄ ius naturule filii fini subsistat ad quē homo
creatus est: s; ad finē ad quem creatus est homo concepta
est virgo gloriosa. ergo secundus ius naturale virgo glo
riosa cōcepta de iure naturali assumpto prout est id quod
subsistat fini ad quē hō creatus est: p̄cedens diffinitio hec de
clarat. Preterea certum ē q̄ natura iuris naturalis in hu
manitate consistit linea recta: per quam principius ⁊ finis
in virtute ⁊ iusticia conueniunt. Et cum clareat euidenter

incarnationis vt veniente ipsa in se ipso mundū vniret: id
circo eā principiauit in adam ⁊ euam: in quibus creatum
fuit principium humanitatis sanctū iustum ⁊ virtuosum:
vt existente medio in virtute per lineam rectam iuris natu
ralis concipiendo ⁊ generando transiret principiuꝝ huma
nitatis ade vsqꝫ ad finē creationis ⁊ perfectiōis, videlicet
ad incarnationem filij dei. In qua quidem humanitas fini
ta quietata ⁊ perfectionata consistit. Sed transgredienti
bus adam ⁊ eua ⁊ peccantibus contra deum: ruptus fuit
mediū ⁊ linea rectitudinis originalis iusticie existente tur
bata propter maliciā originalis peccati ex parte creatura
rus finis creationis fuit deperditus ⁊ euacuatus a fine cō
ceptiōe ⁊ generatione in humana natura cōtra lineā iuris
naturalis cecidit subiectū originalis iusticie: ⁊ sic cursu iu
ris naturalis existente impedito propter finem deperditus
creationis defuit locus originalis iusticie per quem tran
situs continuationis ad creationis finem in humana natu
ra sistere posset. Et ex hoc omnis homo qui ex p̄dicto con
cubitu concipitur ⁊ cōceptus est in peccato originali: natu
raqꝫ humana carente medio ⁊ subiecto per quod origina
liter iuste ad finem creationis trāssire posset, nam predicta
linea rectitudis iusticie originalis: omnis homo ex cōcubi
tu p̄dicto effectus est filius ire: nec fuit aliqua creatura ab
adam descendēs per viam propagationis seminis que in
p̄dicto concubitu euadere possit a macula originalis pec
cati tanq̄ deuiati a fine creationis in humana natura. Sz
cum virgo gloriosa concepta sit ad finē creationis huma
ne nature linea existente recta originalis iusticie eo quia cō
cepta fuit ad incarnationem dei originaliꝫ iusticia persi
stente, reducta tanq̄ ens quod ad actū reducitur de poten
tia per creationis gratiam, in sola potestate ac virtute ipsi
p̄pi filij dei fuitqꝫ ipsa virgo gloriosa mediū cōiunctiōis ori

28
ginalis iusticie et in humana natura p̄ q̄s principia iusticie
humanitatis adam per debitā rectitudinē transferūt ad fi
nem creationis videlz xpm̄ benedictū: in quo quidez finis
creatiōis totius persistit. Vide ergo iacobita qm̄ si virgo
gloriosissima sub tuo statuto cōprehenderet tuū foret sta
tutū contra ius naturale et contra finē creationis: et statuen
te deo contra iustitiā et contra finē ad quē mundū creauit:
statueret contra semetipsum: etiā pena opposita in tuo sta
tuto foret iniuriose posita. ex quo q̄ plurima alia incōue
nientia sequerent. ex q̄bus deueniret destructio vniuersi:
q̄ est impossibile manifeste. Ideoqz si tuū statutū veritates
cōtinere debet tibi opz necessario vt dicas q̄ loquit in de
vitatiz: q̄ ex p̄dicto cōcubitu concipiūtur extra finē creatio
nis et extra lineā iuris naturalis originalis iusticie cōceptio
nis humane: sed qz virgo gloriosissima cōcepta in linea iu
ris naturalis originalis iusticie et ad finē creationis relinq
tur, ergo q̄ in virginis cōceptu tuū statutū nihil ligat.

De secūdo argumēto iacobite cōtra secularē.

Contra dixit iacobita: decuit q̄ xpi cōceptio do
tare singulari p̄uilegio vt nō sit cōcepta ī pec
cato originali. ergo decuit virginē nō cōcipi ne
cessario in pctō originali: vt sol⁹ xps cōceptiōe
p̄habita p̄uilegiaret singulari bono. Solutio R̄ndit se
cularis iacobite. Ecce qz p̄pter aliq̄s tui ordinis delicias
statuit magister ordis tui q̄ oēs existentes ac intrantes or
dinē iacobitarū peniteant in pane et aqua. Tūc quero a te
si aliqs ingrediat regulā aut ordinē fratrum minorū cui tu⁹
magister dedit p̄uilegiū vt nō teneat ad dictā penitentiaz.
Atū iste talis vere dicatur p̄uilegiat⁹. ad hec verba non
se opposuit canonista contra iacobitam arguens et dicens:
q̄ nō ex eo qz oīs p̄uilegiat⁹ cōtinere debz sub regula p̄
uilegiantis: alias p̄uilegiat⁹ minime potest dici. idēqz ille

qui ingreditur regulam siue ordinē fratrum minorum nō est
cōprehensus sub lege iacobitarū nec sub eorū reglā aut sta-
tuto nullo modo priuilegiari decet. Conclūsit ergo ca-
nonista contra iacobitā q̄ christi conceptio priuilegiari nō
licebat: cum suus sacratissim⁹ conceptus non fuit nec conti-
neri potuit sub regula concubitus viri ⁊ mulieris, immo
fuit ex opere spiritus sancti. Siu stetit iacobita contra ca-
noniam super priuilegiorum materiā viriliter insisten-
do ipsuz improperans verbisq; vrbānis eū reprehēdēs
cum sic rationabiliter se defendebat. Veruntamē canoni-
sta allegabat leges ⁊ decretales ⁊ q̄ plurima iura contra
iacobitā idurūq; breuitatis gratia hic ponere relinquitur.
P̄terea dixit secularis iacobite si hoc q̄ tu dicis so-
ret necessariū. videlicet q̄ bonū est q̄ christi conceptio do-
taretur singulari priuilegio: ex hoc sequitur adam de ne-
cessitate peccasse: quoniā alias ex tali dono xp̄i conceptio
non dotaretur singulari priuilegio maxime cū omēs in sta-
tu innocētie sine peccato originali cōcepti fuisset. Ideo
q; ex dictis tuis euidenter cocluditur adam de necessitate
peccasse ne christi conceptio talem boni singularitatem de-
perdidisset: ⁊ cum hoc sit impossibile. cocluditur ergo q̄
ratio tua in conceptione virginis non procedit.

Tertium argumentum iacobite .
contra secularē.

Tiam cōtra secularē arguit iacobita ⁊ hoc sic
Si xp̄us est vniuersalis redemptor necessario
est virginē concipi in peccato originali: quoniā
existente virgine a peccato originali nō redem-
pta. xp̄s minus existeret vniuersalis redemptor: qd̄ est im-
possibile. Quare virginē sine peccato originali fuisse con-
ceptam. Ex predicto argumento satis liquet. Secularis
inquit. Contigit q̄ per aliquod populi vniuersale delictū

24

imperator statuit q̄ vniuersus populus subiungeretur in
quodam luto turpissimo ⁊ factum est ita. Tandem vero
imperator desiderans populo suo misericordiam largiri
misiit filiū suū vnicū vt populum suū a luti turpitudi
ne redimeret. cuius imperatoris vero filius adueniendus
se preparasset aspexit vehementer quandam formosā re
ginamq; domicellam quam quidem diu amauerat vnire
q; precordiauerat sibi ipsi: vt in ea ⁊ de ea assumeret ho
nores gloriā ⁊ delectationes quantū suo sufficeret libitui
voluntatis. Et cum vidisset domicellam ad lutum fetidū
propinquantē tanto amore valore ⁊ desiderio filius impe
ratoris insiluit q̄ pati non potuit ipsam in luto submergi
sed amplexatus eam dixit. Tota pulchra es amica mea ⁊
macula non est in te: veni in ortū meum soror mea sp̄sa. ⁊
introducā te in domū dilectionis sue: desponsatus est eam
intus cellaria amoris sue. Et postmodum vero impera
toris filius habuit se ad redimendos alios qui in predicto
luto extiterant miserabiliter laborantes. Nunc autē que
ro a te iacobita si imperatoris filius redimeret a submer
sione luti prehabitam domicellam. Ad hec verba oppo
suit se canonista contra iacobitam dicens: q̄ in maiori amo
re virtutis. potestatis. ⁊ gratie fili⁹ imperatoris domicel
lam redimerat: in quantū non permisit ipsam in luto sub
mergi: q̄ alios quibus submersis ⁊ sordefactis postmo
dum redimebat. Et sic iacobita scire te volo q̄ metapho
ra posita per secularem satis militat contra te. Nam filius
dei in maiori p̄fectiōe amoris. virtutis. potestatis. ⁊ gratie
redemit virginem ex eo q̄ nō permisit eam cadere in luto
originalis peccati q̄ te ⁊ me qui sordescimus prius in lu
to cadimus: Postea vero per saluatoris gratiam re
leuamur. Credens etiam q̄ medicus qui ob omni infir
mitate preseruare desiderat maioris amoris perstitit in

virtute maiorēq; gratiā exhibet circa tui subiecti custodia
quā si pmittit te i firmari ⁊ pōmodū p medicamēta ⁊ sus
fragia ad restituendā tuā sanitatē laborat. sane iacobita iā
videt q̄ satis audiui⁹ istū secularē si sapide intelleximus
verba sua. Comodi⁹ esset nobis ⁊ bonū vt deserentes ho
strā opinionē suis rationib⁹ stare⁹. qm̄ talia audiri ipm̄
narrantēq; timeo ne laudes q̄s virgini obtuli tēporib⁹ re
troactis sint opposite veritati: nec te etiā arguere oportet
q̄ virgo sit concepta in pctō originali ppter hoc q̄ mor
tis articulū passa est. Cū etiā in xpo propter sui mortē con
cludere posses istud idē: qd̄ quidē ipossibile clare liquet. ⁊
si vis vt metaphorice loquar tecū: attēde i oleastro: si agri
cultor cū natura transire facit substantiā ex qua denudata
cōditione sui fomitis orit virgula sine macala sequestrata
q; ab amaritudine ⁊ cōditione oleastri. Virgula orta sine
te vestita cōditione dulcis oliuē p̄grediēde ab ea; oliua
finalis intentio ipsi⁹ agricultoris p̄sistit. Et si hoc agricul
tor p sua intentiōe finali fecit cū natura. quāto magis deo
ad suā finalē itētione in ḡginali cōceptu hoc opari cōuenit
Cū ḡgo sit orta virgula i ioachi ⁊ annā pordinata existēs
ad intentiōe finalē vt de⁹ de ipsa incarnaret ⁊ oziretur: ex
qua quidē virgula p̄gressa est dulcis oliua: videlicet ipsa
humanitas saluatoris orta ab eadē virgine in diuino sub
iecto. ⁊ si talis opatio nihil foret maior in perfectiōe virtu
tis ⁊ operationis foret agricultor circa suam finalē inten
tionē cū sua oliua q̄ filius dei in subiecto cōceptionis vir
ginis q̄ exoziri fecit p sua intentiōe finali. Etiā dico q̄ p
pter valorē quē intendit terra in rubino vilipensa nigredi
ne sua vt curiali⁹ existere possit transit nuda se induēs luci
bilitate ignis ⁊ aeris. Idē facit ignis vt sistere possit sub
finali intentiōe in lilio transit nudus vestit⁹ albedine aque
P̄terea attēde etiā qualiter in subiecto alicui⁹ egritudis

23

Tempus natura preseruat sibi punctum: partem aut alterum elementum ab omni egritudine defensum ut illo mediante per medicorum subsidium aut influxus supra celestium aut per aliquod singulare beneficium in subiecto egritudinis sanitas ingredi possit. Sed si homines infirmati sunt propter originale peccatum ortum in hominibus qui concepti sunt ex viri et mulieris concubitu, et deus qui omnium hominum sanitas et salus proficit non preseruasset ab originali peccato positum inter conceptos viri et mulieris aut aliquod individuum quod sibi foret medium ingrediendi humanitatis subiectum: pro humani generis restauratione persisteret natura maior in ordine perfectionis operationis circa suorum subiectorum restorationem quam deus benedictus: quod impossibile liquet esse. Ergo oportuit deum in diuinitate aliquod preseruasse inter conceptos ex predicto concubitu: quod individuum fuit virgo gloriosa mediante qua deus fuit incarnatus ac humanatus in omnium hominum saluationem. Multa si liceret tibi loqui possem de preseruacione in moribus et natura nisi vererem quod plerique fastidium vestris sermionibus habundaret, igitur adhibeam in spiritu sancti gratia veritati quam de virginali subiecto audiui. Et te latere nolo quonia eadem virgine ministrante proculdubio credo ipsam sine peccato originali fuisse conceptam: nec propter hoc habeas te despectum si retrahas te ab his in quibus minor videris ipsi virgini in laudibus comedator. Et cum vanus sit honor qui reducat in animam detrimentum: melius enim est cum humilitate et patientia in via existere veritatis: quam in superbia et contentione extra charitatem sinistrius aliquid sustinere, maxime cum ignorare non valeas quod sicut virgo ad existendum maiorem matrem vel ut maior mulier quam possit esse: laudari oportet in subiecto minori maioritatis habitus se reuoluat. Sic etiam nec decem est maiori subiecto laudis minoritatis offerre quoniam si sic nihil esset quanto magno corpore existente imperpetue: ac breuitatis tunicam induere, vel e conuerso, quod quod

Indersu foret ac vilipendio tui ipsius. Veni ergo veni si tibi placet iacobita carissime: qm̄ adest tibi loc⁹ quo perpetue fame nomē habere potes: si ad defensionē opinionis β dicte ipsum te annuis bonum tui ordinis ceteris fratrib⁹ in exēplū multū persuasit canonista iacobitiā hortansq; eū vt secū ⁊ cū seculari in eadē opinione p̄sistant. Uerūtāme iacobita cū vidisset iā fratres suos exeūtes a choro sic alloquitur canonistā ⁊ secularē. Ecce dñi mei vespe cōplete sunt ⁊ iam pullata est cāpana refectorij: habeo interesse ad colationē cū fratrib⁹ meis: ⁊ sistere vobiscūq; ampli⁹ nō suz ausus, relinquo vos ergo in bñdictione diuina. ⁊ i postea manu in cuculla extraxit quandā cedulā quas tradidit canoniste dicens sibi vt se conferret cū seculari sup quibusdā auctoritatibus a quib⁹ tenentes virginē in peccato origiali fuisse conceptā sua extraxerūt fundamēta. Et sic iacobita in choro dimisit secularē ⁊ canonistā: veruntū in ipsi⁹ recessu hortatus fuit secularē ipsūq; precatur est quantum potuit quatenus dū foret corā rege aragonū de irreuerenter cōmissis veniā sibi postularet humiliter.

De reductione canoniste.

Am vero canonista plegisset cedulā q̄ sibi dederat iacobita suspirauit alte ac crebris singulibus erigens faciē suam versus quandā imaginē virginis gloriose: cor suū mergit in merozē oculiq; sui vel vt scaturientes fontes decurrentes suas genas terrissime irrigabant parabolas istas dicens. **Q** virgo gloriose bñdictaq; spes auxiliūq; omniū deficiētū existis: o amabilis regina celestiq; q̄ toti mundo luces: vel vt mediū in natura humana existens inter principiū ⁊ finē p̄ quā ⁊ i qua p̄fectio nobilitas totius creature perfectionate ac nobilitate cōsistūt. **Q** illuminatrix omniū oberrantiū: o altitudo i peratricis mirabilis: quātas tibi laudes honores ac virtutes p̄ conceptū ⁊ totū esse tuū concedere tenet que

22

dauit delictū, ergo in conceptu hominū post aduentū xpī
superabūdauit gratia: et per cōsequētia post aduentū xpī nul
lus concipitur in peccato originali: nante etiā hoc q̄ aliq̄s
theolog⁹ negare nō audebit. s. q̄ xp̄us nō fuisset maior in
iustificando q̄ adam in peccādo. Quā supra eodē asserat idē
apostol⁹ dicēs: s; nō sic delictū ita et donū, enī si ex vni⁹ de
licto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donū
in gratia vni⁹ hominis in xpi in plures habundauit:
q̄ nō sicut per peccatū vni⁹ ita et donū, nā iudiciū quidem
ex vna incorruptibili, gratia autē est multis delictis iustifi
cationū rē. Ex isto textu sufficienter cōcluditur q̄ tēpore
gratie null⁹ cōcipitur in pctō originali, si intellect⁹ sumat
ad literā sicut iacet q̄ est impossibile, ergo oportet cuilibet
fidelī cū dicit sacre scripture se cōfirmare veritati. Idcirco
canonista: dixit secularis, vbi paul⁹ ad Romanos capi. 2.
et 5. ad galatas. 3. loquit̄ in deuiatis et in illis q̄ cōcepti sūt
extra lineā iusticie naturalis et contra finē creationis: sed cū
virgo maria in recta lineā iuris naturalis originalis iusti
cie ac etiā in fine creationis fuerit concepta, sequitur ergo
q̄ paulus nihil loquitur cōtra subiectū cōceptiōis: v̄rgis
Dū vero secularis pcedere voluiss; ad aliorū auctoritatū
solutiones canonista interrupit sibi verba dicēs, Quod sa
tis reputabat se contentū de his q̄ dixerat super textū pau
li et q̄ nolebat vt alijs auctoritatib⁹ respōderet: cū ex hoc
libello ad eas satis possit copia solutionū haberi: sed ecce
q̄ iā fratres sum ad valuas monasterij claudentes ianuas
hora tarda ē nec licet nobis hic amplius morari: et sic refe
ram⁹ deo laudes et gratias de his q̄ in sua bñdictione fui
m⁹ adinuicē disputantes, et ita canonista et secularis flecten
tes ienua corā altari deum benedictū in verbis sequentib⁹
adorarūt.

De oratione canonice et secularis.

Eius magne misericors et bone; qui consolator
es totius creature: virtuosus in opere sapiens
in tuo velle et posse diligensque boni virtuosus
et iustus: in tua iusticia et voluntate cuius laudi et
potestati materia nunquam deficit. Omnem iniuriam maculam viciū
et maliciam abhominas et spernas: si concepta fuerit virgo
gloriosa ad finem tue sacratissime incarnationis in peccato ori
ginali. Talis quidem conceptus sanctificatus est per tuam sapien
tiam et dilectus per tuam voluntatem: quoniam tu omne diligis
quodcumque efficitur ad finem tuum sacratissimum et tue magni
tudine voluntatis tue et amoris. diligis viciū et maliciam
peccati originalis in conceptu matris tue contra magnitu
dinem virtutis bonitatis et iusticie tue: tuisque amore virtute
iusticia perfectione potestate bonitate et sapientia contradi
centibus ad inuicem in subiecto conceptionis marie. unde si
sic se habet: contradicens es in teipso tua voluntate dili
gente: viciū contra iusticiam et virtutem sapientiamque transiēte
omne viciū odibile fore tue voluntati in opere cuiuslibet
subiecti. Et si sic est diligis et non diligis in virginali conceptu
scis et ignoras finem illius: nec ducis eum a parte ante nec a
parte post: quoniam tua sapientia contradictio non est. per con
sequens tua sapientia ignorat tale conceptum tuamque voluntate
diligente eum ad finem sacratissime incarnationis tue. Tunc
voluntas tua contradicit tue sapientie: sed quia apud te om
nia predicta inconuenientia abhominabilia tue maiestati con
sistunt. Idcirco benigne et largitor eterne ut patrociniū et be
nedictioe magnitudinis bonitatis potestatis sapientie amo
ris virtutis et cetera tue dirigant omnes humani aggressus
que ex confusarum opinionum hesitationibus per ignorantias
oberrantes tibi liberali gratie largitori laudem conferant:
et benignissime famulentur contritioni atque deuotioni ad
honorem sacratissime matris tue tuam mediā valeant culpa
biles concordari qui viuas et regnas.

libet creatura. Cuz tu sola mediatrix fuisti lineaq; iusticie
originalis in mūdo per quā cōtinuate persistit virtus per
fectio ac nobilitas vniuersi. O mater dei maria gloriosa
adoro te. diligo te ac honoro conceptū sacratissimū tuū in
v̄s̄tute nobilitateq; qm̄ firmiter credo te fuisse cōceptā si
ne originali peccato. porrigendo tibi deuotissimas ⁊ hu
miles gratias. q me indignū seruitorē tuū ab opinioe qua
de tuo sacratissimo cōceptu fuerā nubilat^o tuis misericor
dia ⁊ gratia instaurat^o existo. placeat ergo tibi angelorū re
gina vt ignoscas mihi culpabili de his q̄ tuo sacratissimo
cōceptu fui tanto tēpore offuscat^o: qm̄ in te dñā plenitudo
persistit gratie ⁊ habundātia pietatis. Dū vero canonista
tales ptulisset sermones ingenti fletu gemebat suū pectus
sepius pecutiens: cōtinuisq; lachrimis ipsuz madecfecit.
Tandē vero surgēs ⁊ oculis lachrimarū ex caligine agrauatis
secularē alloquit in his verbis. O carissime secularis
credis tu q̄ apostoli auctoritates ⁊ biblia testentur de
virgine ipsam fuisse cōceptā in peccato originali: certe nō
Sed propter cōtrariā opinionē q̄ indurata extitit inter alī
quos xp̄i fideles vertunt ac reflectunt auctoritates velut
cera q̄ receptibilis ē q̄libz formā nō sumētes auctoritates
ad sensuz quē fuit s; ad quē volūt. Et sic miserabilis text^o
obmutescens per intentides glosarū cesus percussusq;
offuscatur velut aqua que ex diuersis reuolutionibus tur
bidatur. nec volo etiam te respondere auctoritatibus istis
ppter me: quoniā in dño ihesu xp̄o inspiratus ⁊ ex virginali
cōceptu certificatus suz. Sed zelo quē habeo illi iacobite
vt inspirante deo valeat nobiscū in eadem persistere veri
tate. Dicat ergo aliquid si tibi placet ⁊ oblata cedula secu
lari canonista sic verbis suis finiuit.

Cedula iacobite.

*Secularis autē cuz totā cedulā perlegisset fuit
ibidē insertus textus beati pauli ad romanos*

tertio ⁊ quinto ca. ⁊ ad gallatas. 2. videlicet p̄ vnū homi-
nes peccatū intrauit in mūdo in quo oēs peccauerunt ⁊c.
p̄ vni⁹ delictū in oēs hoīes cōdēnationē ⁊ oēs peccauerūt:
⁊ oēs egēt gloriā dei ⁊c. Concludit scriptura oīa sub pctō
⁊c. Alij textus sacre scripture in dicta cedula scripti erāt:
veruntamē ordinauit canonista vt secularis ad istos solum
modo respōderet. Tu scis dixit secularis canoniste q̄ pre-
dicti textus in his q̄ iusticia in naturali concepti sunt nihil
dicunt. nec cōtra illos qui concepti sunt ad finē creationis:
qm̄ si sic sequeretur q̄ deus qui causa existit predictorū te-
xtuū statuerit contra iusticiam ⁊ contra finē ad quē creauit
creaturā: ⁊ tūc contradiceret sibiipsi q̄d est ip̄ossibile. relin-
quitur ergo fore verū textus loqui in deuiatis a fine crea-
toris: qui cōtempti sunt extra lineā iusticie naturalis origi-
nalis iusticie. q̄ quidē linea cursui iniusticie originalis sub-
iectū existit: ⁊ nihil loquit̄ in his que in iusticia naturali cō-
cepti sunt. Sed cū virgo glorioza sit cōcepta in linea iuris
naturalis prout ius naturale superi⁹ diffinitur: ac etiā ad
finē creationis vt satis liquet ex predictis. stat ergo predi-
ctos textus nihil loqui in subiecto conceptionis virginis.
Preterea si textus elongant̄ a sensu veritatis ad quē editi
sunt ⁊ simpliciter sicut iacent de ipsis habet quilibet iudi-
care: videq; incōueniētia sequent̄. Si p̄pter hoc q̄ pau-
lus dicit sicut per vnus delictū in homines oēs cōdemna-
tionē. sequitur cōueniētia necessaria q̄ oīes cōcepti sunt in
peccato originali: nullo quidē excepto. Similiter ex textu
quē ibidē subiungit q̄ sicut per vni⁹ iusticiā in oēs homi-
nes iustificationē: sequitur alia cōueniētia necessaria q̄ nul-
lus cōcipitur in peccato originali: imo ī iusticia: max̄e cuz
ibidem apostol⁹ sepius asserat q̄ in aduentu xpi gratia su-
perabundauit o elictū cōtinuans in textu q̄ vbi abundauit
delictū superabūdauit gratia. Ex hoc euidenter posset
concludi q̄ cū in conceptu hominū ante aduentū xpi abun-

Canonista vero recordatus ex laudibus quas virgini obtulerat in preterito merore pristino relabatur et desens pungit conscientiam suam luctu vehementi nec suas lacrimas cohibere valet quoniam gemebundus crebre suam orationem reiterans gravatur magno pondere singultuum in tantum quidem: canonista exuberabat gemitibus et suspiriis: in tantaque etiam contritione misericordiam et veniam ipsi virgini impetrabat quod videns quicumque obtineri non posset ut non commoveretur in tam dulci et gaudenti fletu ipsum consolabiliter sociari. Et multum canonista seipsum pupugit meroribus et lamentis: multumque seipsum contritum reducit de his que tanto suserat tempore induratus qui teneris lacrimis ac verbis flebilibus se erumpit. *O supra celestis regina que ad tam altum finem concepta es. O porta paradisi in cuius scrinio clavis david se involuit quomodo aperuisti viscera mea in tam dulci fletu: quod sic amorosis singultibus plamentor: quanta est gratia et dilectio quam mihi virgo gloriosa ostendis: quantumque est amor quem in tuis honoribus enarrando sentio in refrigerio cordis mei. Quid tibi offeram regiam amoris: quid pro beneficiis receptis tue altitudini complacebo. Ecce corpus ecce animam amando ad divulgandum honores nobilitates tue exponere volo vitam meam peregrinando mundum ad narranda gentibus tue magnalia conceptionis. Et vos domine secularis qui estis tanta gratia inspiratus cur mecum non pergitis mundum eruditus illos qui ex illa opinione ceci ac nubilati persistunt: quoniam de hoc ab ipsa regina amorem et gratiam rehabebitis: plures protulit sermones pleraque verba canonista. Eruperebatque hominem ad contritiones cordium lissime comonebat. Videns ergo secularis in tanta devotione canonistam fore demersum flebat continue: et sic conlugentibus ambobus multiplicatur fletus ac devotio eorundem. Demum viri predicti fuerunt tanto dulcore pluri-*

mū confortati: secularis manu recepit canonistam vt exien-
tes a comentu iocundius se saluant: seiplos etiam carita-
tis osculis amplectentes: promittentesq3 ad inuicē defen-
dere ac sustinere veritatē superius disputatā. Et sic ī bene-
dictione diuina alter alterius recipiens comeatū: canoni-
cā solus peregrinus recessit.

Ad laudem ⁊ honorē intemerate virginis marie: liber
de ei⁹ cōceptu ab omī labe originali imuni: ab egregio vi-
ro magistro Raymundo lull doctore illuminato compila-
tus (qui pro fide catholica lapidū ictibus occubuit apud
tunicem ciuitatem agarenor) felici numine est explicitus.
Impressus hispali impensis religiosi viri fratris martini
almodouar militie de calatrava. opera vero ⁊ ingenio ma-
gistri pauli d colonā ⁊ sociozū ei⁹ alemanozū duodecima
die martij. Anno ab incartione dñi. 1491.

Yme

160

